

Een open hart en een open geest

KATRIEN TIBAU

Zuster Walburgis (92), de oudste lerares en Sofie Goedhuys (22), de jongste, vertellen over hun schoolleven op Mabo. 'Hier heerst een geweldige sfeer', zegt Sofie. 'Zo was het ook in de jaren veertig', aldus Zuster Walburgis.

Het Maria-Boodschaplyceum, geboren op 15 september 1941, is een oude dame geworden: 70 jaar. Al heeft het schoolgebouw last van ouderdomskwalen, ze opent nog elke dag haar poorten voor jong Brussels geweld. In klaslokalen en gangen, op de speelplaats en de trap weerklinken stemmen die niemand met haar respectabele leeftijd associeert.

Niet alleen de leerlingen, maar ook de leraren zijn in al die jaren veranderd: eerst zusters met witte kap, daarna jonge dames in minirokken en tot slot de huidige generatie in strakke jeans. Het onderscheid tussen de oudste en jongste leerkracht, die Mabo heeft gekend, lijkt onoverbrugbaar!

En toch... Tijdens een gesprek met de 92-jarige Zuster Walburgis die in de oorlogsjaren op Mabo les gaf, en Sofie Goedhuys, de nieuwste aanwinst van de school, blijkt dat zij meer raakvlakken hebben dan we op het eerste gezicht zouden vermoeden.

Zuster Walburgis, Hilda Van Quekelberghe, was erbij toen het lyceum nog in de kinder-

EEN UNIEK GEVOEL

Toen een vriendin van Margaretha Effran van school veranderde, koos ze voor het Maria-Boodschaplyceum. Ze voelde er zich meteen thuis. Margaretha: 'Die school heeft een aparte sfeer, is zo open, vertelde ze. Zo ontdekte ik Mabo, waar ik nu zes maanden Engels en godsdienst geef. Ja, ik wist gauw waarop die 'open' sloeg: open geest.'

Vorig schooljaar studeerde Margaretha (23), samen met Sofie Goedhuys de jongste leerkracht op Mabo, nog aan de lerarenopleiding van de Hogeschool Universiteit Brussel. Ze liep stage in het lyceum, omdat ze ook nieuwsgierig was. 'Na één week had ik het unieke gevoel te pakken. Toen ik mijn diploma behaalde, solliciteerde ik meteen bij Mabo. Ik was blij dat ik in september kon beginnen en ik geniet nog elke dag van mijn job.' (jdd)

Zuster Walburgis (92) samen met de jongste leraressen Margaretha Effran (l.) en Sofie Goedhuys (r.).

FOTO: KRIS VAN BEEK

schoenen stond. 'Ik begon in september 1943. Er waren vier leerkrachten met Zuster Theresia als directrice. Zij was een stijlvolle vrouw en verwachtte van haar leraressen dat ze hun lessen nauwkeurig voorbereiden. Er bestonden slechts twee leerjaren: een zesde en een vijfde Latijnse.'

'Het waren speciale jaren. We moesten 'vechten' om leerlingen te hebben, want de meerderheid van de Brusselse bevolking was Franstalig. Onze leerlingen kwamen hoofdzakelijk uit de rand. In de lagere school bestond er een Nederlandstalige afdeling, maar veel Vlaamse Brusselaars gaven toch de voorkeur aan de Franstalige afdeling. Daarom maakten we duidelijk dat het lyceum een Nederlandstalige school was. We deden dat onder andere met affiches aan de deuren van de Sint-Katelijnekerk.'

Televisie

Dat taal ook vandaag niet evident is, weet onze jongste collega maar al te goed. Van een leerkracht Nederlands uit Leuven vraagt een gevarieerd Brussels publiek toch enige aanpassing. Sofie: 'Het leerlingenpubliek is heel divers. Zoveel culturen! Je krijgt diverse antwoorden van leerlingen en dat vereist een andere aanpak. Dat leerlingen thuis niet altijd met de Westerse cultuur zijn opgegroeid of geen Nederlands praten, maakt al een heel verschil. Een simpel voorbeeld. Als je

UITSPRAAK

SOFIE GOEDHUYS, LERARES:

'Een multicultureel leerlingenpubliek vraagt een andere aanpak.'

Aangezien het leven leed onder de oorlogssituatie, was ook het lesverloop aangepast. 'Veel leerlingen konden niet op vaste uren aanwezig zijn. Een klas kreeg daarom een hele dag éénzelfde vak. Dat vroeg concentratie en discipline, maar de

Zuster Walburgis (27) omringd door leerlingen voor haar vertrek naar Congo in juni 1947. FOTO: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

een Vlaams tv-programma in de klas noemt, ligt het niet voor de hand dat iedereen het kent.' Van televisie was er in Zuster Walburgis' tijd nog geen sprake. Zelfs een radio was niet voorhanden: 'We kregen berichten over de gebeurtenissen in de stad via een vrouw die in de lagere school les gaf. We leefden in die jaren heel primitief. Na de avondklok zat ik met een kaarsje wiskundetoetsen te verbeteren. Dikwijls hadden we honger.'

resultaten waren uitstekend. Er is nooit een leerling uit de boot gevallen. Wie bij ons begon, maakte zijn humaniora ook af. We wilden geen elitaire school, maar de inhoud moest goed zijn.'

Zuster Walburgis' ervaringen zijn getekend door de oorlogsperikelen. Sofie verwonderde zich de eerste maanden vooral over de zelfredzaamheid van veel leerlingen. 'Je merkt dat de Brusselse kinderen veel zelfstandiger worden opgevoed en

dat ze ook veel sneller volwassen zijn. Ze worden in de stad ook bijna verplicht om snel hun plan te trekken.'

Uit het verhaal van Zuster Walburgis blijkt trouwens dat die 'Brusselse ketjes', zoals zij ze graag noemt, niet op hun mondje waren gevallen. 'Er waren toen al mondige leerlingen. Zo was er een meisje dat altijd kritiek had, maar eigenlijk mijn vak niet graag deed. Haar moeder vond dat ik haar te hard aanpakte en kwam af en toe op school klagen. 'Zorg dat je goed 'in vorm' bent', raadden mijn medezusters mij dan aan.'

Verkleed

Terwijl de zuster die herinneringen ophaalt, zie je met hoeveel toewijding ze haar job heeft gedaan. Ze zou er nu nog met evenveel energie aan beginnen. Met gevleugelde woorden beschrijft ze hoe het allereerste toneelstuk 'Antigone' in juli 1947 door de eerstes, nu zesdes, op scène werd gebracht. 'We hadden niet veel, maar we creëerden wel veel,' zegt ze beslist. Dat schooltoneel is een traditie die nog steeds in stand wordt gehouden.

Daarvan kon ook Sofie dit jaar getuigen. Haar beste herinnering is evenwel het chrisostomosfeest. 'Ik zag er wat tegenop om verkleed rond te lopen in het bijzijn van de collega's en de leerlingen. Op mijn secundaire school was dit feest alleen voor de zesdejaars. Ik was verbaasd hoeveel leerkrachten zich hiervoor hebben ingespannen. De sfeer tussen de leerkrachten vond ik heel leuk.'

Kaarsje

Ook over de sfeer tussen de collega's zijn beide dames gelijkgestemd. Dat is op Mabo blijkbaar iets heel bijzonders. Sofie: 'De sfeer is echt schitterend! Ik denk niet dat er veel scholen zullen zijn die zo'n goede sfeer in de leraarskamer hebben. Wanneer ik met vragen zit, kan ik bij iedereen terecht. Als beginnende leerkracht is dat heel fijn. Ook de gezellige etentjes voor de vakanties zijn niet te missen. Je leert de collega's op een andere manier kennen.'

Hoe de zusters zeventig jaar geleden 's avonds samen rond een kaarsje schoven, kan niemand van ons zich nog echt voorstellen. Maar het open hart en de open geest huizen nog steeds in de Moutstraat. ●

TERUGBLIKKEN
EN VOORUITKIJKEN

Een jubileum is een feestelijke herdenking en het getal 70 staat in de Bijbelse traditie voor levenslange verantwoordelijkheid. Dit schooljaar kijkt Mabo niet enkel terug op een verleden, maar ijkt haar opvoedingsproject aan de verantwoordelijkheid voor generaties van toen, nu en in de toekomst. Die verantwoordelijkheid toetsen wij aan de harmonie tussen evolutie en traditie.

Trouw aan de fundamenteën van onze schoolcultuur blijven we zoeken naar een evenwicht tussen vrijheid en verbondenheid, tussen eenheid en veelheid. Kwaliteit, begrip en solidariteit zijn kernwoorden van onze visie. Met een open geest en een open hart, kijken we naar een open toekomst. En toekomst is durven en delen, is bewuste keuzes maken, is evolueren.

Omgaan met verandering en creativiteit zijn nog steeds twee belangrijke troeven van Mabo. Sedert het schooljaar 2004-2005 werd een nieuw project ingevoerd, netoverkoepelend. Het invoeren van thematische vakoverschrijdende projecten met teamteaching en aandacht voor meertalenonderwijs én het periodiek aanbieden van vakken vragen van de leerkrachten een grote openheid voor verandering en een grote creativiteit bij de concrete invulling.

De leerlingenpopulatie groeide de voorbije jaren gestaag. Het schoolteam werd verrijkt met vele nieuwe enthousiaste medewerkers. Samen met het Imelda-instituut, dat eveneens tot de vzw Maria-Boodschap behoort, worden projecten (onder andere kunstclub, freepodium, taalklas) uitgewerkt.

In de nabije toekomst worden de Dansaertwijk en de schoolbuurt verfraaid. Onze leerlingen hebben met JES de plannen voor de heraanleg van de Moutstraat vorm gegeven. Het vernieuwen van het sanitair blok was de start voor allerhande renovatiewerken die ter subsidiëring zijn ingediend. Het introduceren van Smartschool creëert op Mabo een elektronische leeromgeving. Nieuwe decreten en nota's (kwaliteitszorg, talennota, hervorming secundair onderwijs, inschrijvingsbeleid...) vormen een voortdurende uitdaging. Deze uitdaging, deze verantwoordelijkheid pikken wij morgen weer op en vandaag feesten wij, trots op het verleden, met vertrouwen in de toekomst.

Griet Blondiau Directrice

Maria Vandervaeren, één van de eerste ingeschreven leerlingen in 1941. Zij is allicht de oudst levende oud-leerling. FOTO: KRIS VAN BEEK

Matthias Van den Eynde studeerde vorig schooljaar af en is tot juni de jongste oud-leerling.

De oudste klasfoto, derdes in 1944. V.l.n.r. Adrienne Plas, Godelieve Van den Broeck, Maria Vandervaeren, Jeanne Maes, Mia Cool, Godelieve Stoppie, Simone Maes, Mieke Buelens. FOTO: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

De eerste afgestudeerden, retorica 1947. Rechtstaand v.l.n.r. Adrienne Plas, Lydie Smeulders, Maria Vandervaeren, Godelieve Stoppie, Simone Maes, Mia Cool en Louisa Chabert. Zittend v.l.n.r. Godelieve Van den Broeck en Jeanne Maes. FOTO: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

Oud-leerlingen Maria (83) en Matthias (19)

JOHAN DE DONDER

In juni 1947 verlieten de eerste meisjes met een diploma 'Oude humaniora' op zak het Maria-Boodschaplyceum. Onder hen ook Maria Vandervaeren, de dochter van een serrist uit Hoeilaart. Door omstandigheden studeerde zij niet verder en daar had zij veel spijt van. 'Toen ik vernam dat mijn generatiegenoten uit Mabo het op de universiteit zo goed deden, heb ik echt geweend. Ik was wel blij met de bevestiging dat wij een degelijke opleiding hadden gekregen.'

'Nochtans was Maria de primus inter pares van die eerste lichteretorici', vertelt Zuster Walburgis. Maria Vandervae-

Jongste

In juni 2011 studeerde Matthias Van den Eynde af op Mabo. Tot juni 2012 is hij de jongste oud-leerling. Hij volgde de richting Grieks-wiskunde en studeert nu in Londen in een privéschool die samenwerkt met Oxford University. Hij volgt er een voorbereidend jaar.

'Het academiejaar is opgedeeld in drie trimesters', vertelt Matthias. 'Het eerste trimester is het alles Engels wat de klok slaat: essays schrijven, grammar instuderen, mondelinge oefeningen. In het tweede en derde trimester ligt de klemtoon op wiskunde, fysi-

'Juffrouw Delmée en de zusters stimuleerden mij voortdurend.'

Maria Vandervaeren, oud-leerling

ren, die nu in Overijse woont, was ook naar Mabo gekomen om te studeren. Maria: 'Juffrouw Delmée en de zusters stimuleerden mij voortdurend. En met die enkele speelvogels in mijn klas had ik het moeilijk. Slechts vijf van de elf die in 1941 begonnen zijn, studeerden af.'

ca en mechanica.' Volgend jaar trekt Matthias naar de Hogere Zeevaartschool in Antwerpen. Binnen vijftien jaar hoopt hij kapitein te zijn van een groot cruise- of containerschip. ●

Vuur moet je niet in papier wikkelen

Ontstaan en evolutie van de projectdagen

GINA ROELANTS, MARLEEN METENS, FRIEDA DE LANNOY EN MARGEEN ELSKENS

Het initiaalwoord ‘wos’ (‘we, oo, es’) stond voor ‘werkgroep ontwikkelingssamenwerking’, zonder hoofdletters. Het was het schooljaar 1970-1971. Op het Maria-Boodschaplyceum, was ‘wos’ een letterwoord: ‘wos’ een denktank, een praatbarak ook, maar vooral een blikopener waar ‘onderontwikkeling in het zuiden’ werd blootgelegd tot duidelijk werd dat maatschappelijke structuren ontwikkelingskansen wel erg ongelijk verdelen. Het toen gangbare begrip ‘onderontwikkeling’ werd onmaskerd als ideologisch geconstrueerde perceptie.

De indignado’s van vorige eeuw stelden scherpe vragen, zochten naar concrete antwoorden, op grote en op kleine schaal. Waarden als solidariteit en engagement, waren kernbegrippen, sleutelwoorden. Veel ‘wereld’ moest het zijn en ook veel ‘Brussel’. Telkens vanuit een specifieke problematiek de schoolpoorten open gooien, de stad, de wereld in trekken en door diezelfde open poorten de wereld, de stad in de school brengen.

Projectweek?

In 2010 schrijft Herman Hendrickx: ‘In de jaren zeventig was er overal sprake van projectonderwijs. Ik heb in september 1973 het idee van een projectweek gelanceerd. Het is een mislukking geworden. De leerlingen verzamelden wel veel documentatie rond zelfgekozen thema’s, maar kwamen niet tot de verwerking ervan en de leerkrachten vreesden niet klaar te komen met hun leerstof.’ ‘We hebben toen onze verwachtingen bijgesteld en een jaarlijkse projectdag uit de brand gesleept. En dan is er de tweedaagse geweest ter gelegenheid van veertig jaar Mabo. De leerlingen trokken de stad in om sociale projecten en maatschappelijke diensten te bezoeken en hierover een verslag op te stellen. Concrete doelstelling van de tweedaagse was ook het uitgeven van een krant, met de titel ‘Stadskrant’.

Projectdag

Ondanks de geflopte projectweek werkt de inspirerende visie door en gestoeld op de stevige structuur van de geslaagde tweedaagse groeit dan de projectdag uit tot een belangrijk onderdeel van het leven op Mabo. De ‘Mepkrant’ formuleert het zo: ‘Wij zeggen graag, en geloven het ook nog, dat voor ons ‘school’ de ruimte is waar je aandachtig leert kijken naar de wereld waarin wij wonen. Je leert er in verwondering, soms met verbijstering, vragen stellen, je gaat er op zoek naar ant-

woorden. Dat proberen we elke dag weer, maar op de projectdag gebeurt dit op zeer uitdrukkelijke wijze.”

Afrika, Culturen als burens, Vrouwen van de wereld, Apartheid, Buurten, Ik ... vooroordelen? Braaf zijn of Mep?, Jonge stemmen, Op zachte voet met Mabo - op goede voet met Brussel - op eerlijke voet met de wereld, Vreemd gaan, Omleiding, Spiegelen, Gemaskerd Bal, Even scherp stellen... Elk thema is een koepel waaronder velerlei invalshoeken een plaats krijgen op school of extra muros: informatie, debat, creatieve workshops, tentoonstellingen...

En telkens weer de uitdaging bij het begin van de dag: een nieuwe identiteit die je leven voor die ene dag bepaalt, of een dag ‘zonder papieren’ en dan verdwijnt je in de illegaliteit al dan niet gekooid in het ‘gesloten centrum’. Het gezamenlijke openingsmoment zet de toon die de hele dag door verder wordt opgebouwd en bij de afsluiting van de dag losbarst in een feestelijke apotheose: laatst nog de wereld rond met honderden jembé’s. De lunch is altijd een verrassing: sober (rijst en water), avontuurlijk (een gammel met

of aan tafels strikt van elkaar gescheiden door bordjes ‘only whites,’ of gescheiden door een muur die dwars door de refter loopt. Ook wel eens samen op de kille plavuizen van de speelplaats, gebogen over een klein vuurtje met een emmer bluswater binnen handbereik voor het geval dat ... Maar lunchtijd is niet slechts pauze. Er valt altijd ook wat te beleven: steltenlopers zwaaien torenhoog tussen drommen dreumesen, vervaarlijke vuurspuwers toveren vurige tongen, aan het schietkraam van de millenniumkermis wordt op speelse wijze gejaagd op malariamuggen. Of op een wankel parcours wordt een emmertje water gehaald, ‘handjes wasen na het plassen’ hoort er niet bij. Intussen stuurt Radio-Mabo, in samenwerking met Radio XL-air, soms zelfs aangedreven door menselijke energie, de boodschap van de dag de wereld in.

Projectkrant

In den beginne is de krant een muurkrant; woorden als mokerslagen, ook geschilderd op de ramen van de refter. De redactie van de eerste gedrukte krant is nachtwerk: teksten uit-tikken op tikmachines, nalezen, knippen en plakken. De span-

den op de schoolcomputers ingetikt of de volgende ochtend op diskette meegebracht en nog later gewoon doorgemailed. Het medium evolueert, de sfeer boet er wat bij in, maar ‘the message’ blijft. In de krant lees je wat de projectdag te bieden heeft: het geloof in de kracht van het eigen kunnen om positieve verandering te bewerkstelligen, desnoods tegen de stroom in. Constructieve eigen-zinnigheid is het keurmerk van menig Mabo-leerling, nu en toen.

Of het allemaal iets uithaalt? Hier past bescheidenheid, kritische reflectie, maar ook weerbaarheid tegen het cynisme van wie ‘wereldverbeteraars’ confronteert met de stand van zaken in de wereld vandaag. Deze weerbaarheid, over de decennia heen, maakt van Mabo de school waar nog steeds maatschappelijk relevante vragen worden gesteld, waar naar antwoorden wordt gezocht. Zonder het enthousiasme van generaties leerlingen en leerkrachten was het niet waar geweest. ●

Projectdag 1985. FOTO: PRIVÉVERZAMELING

De groep expeditieleden in Costa Rica in 2003. FOTO: TOM DIERCKX

Mabo op avontuur in Costa Rica

FRIEDA DE LANNOY

Als je denkt dat je te klein bent om invloed te hebben, dan heb je nog nooit met een mug in je kamer geslapen. In mei 2002 kreeg de directie een brief met als boodschap: ‘Gezocht: expeditieleden voor Costa Rica. Regenwoud. kom een educatief project rond duurzaamheid.’

Wat begint als een klein bericht, groeit snel uit tot een fascinerend avontuur. Caraïbische actie in de straten van Brussel, reizende tentoonstelling ‘Mujeres al bordo’, Gelijke-Kansenactie op het Muntplein, wateronderzoek, zelfgecomponeerde muziek. Dat alles is voor ons geen vrijblijvend gepraat. Het is zoeken naar inzicht. Het is lef en gedrevenheid. Het is vooral koppig grenzen verleggen door een bijzondere groep. De virtuele expeditie naar Costa Rica met concreet veldwerk wordt engagement. 15 januari 2003. Beklijvende

finale. We citeren de jury: ‘Vierduizend leerlingen in Vlaanderen, de Brusselse leerlingen steken er met kop en schouder boven uit. Hun stellingen en activiteiten en het buiten de schoolmuren brengen van de problematiek getuigen van een heel hoog niveau. Elk thema doorploegen ze met een diepgang en intensiteit die elk jurylid met verstomming slaat.’ 7 april 2003. De expeditie naar Costa Rica is niet langer virtueel! De fantastische reis toetst onze ideeën, analyses, dromen, idealen en stelt ze scherp. De Caraïbische Zee verwent ons. We komen terug en weten: ‘Als je denkt dat je te klein bent om invloed te hebben, dan heb je nog nooit met een mug in je kamer geslapen.’ Met dank aan Bénédicte, Dorien, Elise, Eva, Frieda, Gaëtane, Gina, Griet, Katlijn, Joshi, Lien, Liesa, Liesbeth, Margeen, Marleen, Michiel, Mieke, Naomi, Raf, Ruth, Sam, Sarah, Sebbe, Seyna, Tim en Tom. ●

Projectdag 2003, ‘Vreemd gaan’. FOTO: MARLEEN METENS

Theater: een traditie op Mabo

Toneel is iets magisch

MICHAËL BRAECKMAN

Mabo heeft een stevige toneeltraditie. Spannende audities, slopende repetities, de adrenaline vóór de opvoering, de euforie erna. Enkele (oud-)leerlingen, Rosanne Claes, Janne Van Beek, Victor Joos en Hana De Pauw, die in verschillende stukken meespeelden - en allen samen in 'Midzomernachtdroom' (2008) - hebben het over hun ervaringen.

Rosanne: 'Ik herinner me dat wij in het 6de leerjaar op groot Mabo les volgden, omdat er niet genoeg klassen waren op klein Mabo. Toen zagen mijn vriendin en ik hier een uitnodiging hangen voor audities en toen zijn we daar gewoonweg - weliswaar met enige angst in het hart - naartoe gegaan. Leo Verhoeven vond dat wel tof: we hebben zelfs tekst gekregen (vier regels)!'
'Ik vond het een grote meerwaarde dat we steeds op locatie speelden ergens in een echte zaal, met een echt podium en echte 'back stage'. Dat creëerde op de een of andere manier altijd een professionelere sfeer.'

Janne: 'Ja, het applaus in een echte zaal heeft een andere sfeer; het is een applaus voor acteurs en niet zomaar het applaus van, pakweg, een oma voor haar kleinkind. Maar wanneer de lichten terug aangaan, zie je natuurlijk wel je familie zitten, en dan word je gauw terug naar de werkelijkheid gebracht...' (lacht).

Hana: 'Ik denk dat op die manier, met audities en repetities en een echte theaterzaal, heel veel leerlingen ook voor het eerst echt in contact komen met toneel. En dat kan alleen maar goed zijn.'

Janne: 'Ja, maar meedoen aan zo'n groepsactiviteit vormt je persoonlijkheid ook: je leert sowieso mensen kennen waarmee je anders niet in contact komt. Je leert in groep te werken en compromissen te maken, allemaal dingen waar je in je latere leven alleen maar baat bij hebt.'

Bloempot

Hana: 'Bij 'Midzomernachtdroom' zat ik in het eerste jaar. Dan ben je bang om te praten met zesdejaars. Bij het schooltoneel was dat totaal anders. Dat was superleuk, want iedereen praatte tegen iedereen! En er waren ook zesdejaars die mij hielpen met mijn huiswerk!' (lacht)

Victor: 'Inderdaad, die sfeer is niet te evenaren, zeker als je, zoals bij het laatste toneel, 'Botjes zonder benen', met weinigen bent. We bleven elkaar voortdurend zien na de voorstellingen.'

Rosanne: 'Het leuke is, dat heel de school meedoet, dat ook de leerkrachten erbij betrokken zijn. Zo is het een echt schoolgebeuren.'

Janne: 'Ja, het is niet eens erg als je geen tekst hebt. Al speel

'En wat zeg je van Dido?', 1987. FOTO: PRIVÉVERZAMELING

UITSPRAAK

JANNE VAN BEEK, LEERLING:

'Bij toneel leerde ik compromissen maken.'

je bij wijze van spreken een 'bloempot', je voelt je deel van het geheel, en dat krijgt iets magisch, zoals bijvoorbeeld toen we allemaal samen zongen in de Bijstandskerk.'

Hana: 'Sommige mensen waren aanvankelijk niet tevreden met hun rol, omdat ze meer hadden verwacht, maar uiteindelijk werd elk stuk door iedereen gemaakt, ook al besepte niet iedereen dat op dat moment.'

Victor: 'Wanneer je, zoals bij 'Botjes zonder benen', van nul begint, word je echt betrokken bij het proces; het heeft wel iets om samen dingen te vinden, te improviseren, kostuums te recyclen...'

Rosanne: 'Ja, dat groepsgebeuren is supertof, of je nu een grote rol hebt of niet. En het feit dat we op Mabo altijd voor kwaliteit zijn gegaan (de anderen knikken instemmend), zorgde ervoor dat het voor elk van ons telkens een schitterende ervaring is geweest!' ●

'Het Proces Medea', 2004. FOTO: PRIVÉVERZAMELING

Rosanne Claes in 'Het Proces Medea'. Zij speelde in drie toneelstukken mee. FOTO: PRIVÉVERZAMELING

Van 'Antigone' tot 'Botjes zonder benen'

SNEEUWWITTEKEN

JULI 1947
ANTIGONE
VERTALING: L.A.J. Burgersdijk
ZAAL: Patria

JULI 1948
SNEEUWWITTEKEN
AUTEUR: C. Lindemans
MUZIEK: Herman Meulemans
ZAAL: Patria

JULI 1949
DE DOCHTER VAN ROELANT
BEWERKING: J.A.Alberdingk-Thym
ZAAL: Patria

JULI 1951
SINT-LUTGARDIS
ZAAL: Patria

JULI 1955
EEN PRET VAN PLANTERS
ZAAL: Patria

JUNI 1956
ANTIGONE
KOOR: Mario van Overeemkring.
REGIE: Clemy Van Outryve
KOORDIRIGENT: Viktor De Saedeleer
KOREOGRAFIE: Frances Pionny
ZAAL: Patria

MEI 1964
DRIEKONINGENAVOND
REGIE: Senne Rouffaer
KOOR EN MUZIEK: Chris Dubois
KOSTUUMS: Flor Vanhaelen en Lea Deleux
ZAAL: Patria

MEI 1965
KABOUTERS IN DE STAD
AUTEUR: Lode Cantens
REGIE: Johan Boonen
MUZIEK EN KOOR: Oswald Fieuws en het Nausikaäkoor
Het stuk werd op 4 juni opgevoerd in Heverlee.
ZAAL: Patria

APRIL 1966
MUNDO NOVO
AUTEUR: Johan Boonen
REGIE: Johan Boonen
DECOR: Flor Vanhaelen
MUZIEK: Oswald Fieuws
KOSTUUMS: Lea Deleux en Guido Verhaeghe
ZAAL: Paleis voor Schone Kunsten

MEI 1967
AMAL EN DE BRIEF VAN DE KONING
VERTALING: Johan Boonen
REGIE: Johan Boonen en Leo Verhoeven
MUZIEK EN KOOR: Oswald Fieuws en Nausikaäkoor
ZAAL: Patria

APRIL 1970
DE HONDERDSTE NACHT & DE FLUWELN TROM
REGIE: Johan Boonen en Leo Verhoeven
DECOR: Flor Vanhaelen
MUZIEK EN KOOR: Oswald Fieuws en Nausikaäkoor
MET: Tessy Moerenhout
ZAAL: Patria

MAART 1972
OMTRENT PG
BEWERKING: Johan Boonen
REGIE: Johan Boonen en Leo Verhoeven
MUZIEK EN KOOR: Oswald Fieuws en Nausikaäkoor
ZAAL: Beursschouwburg

MEI 1976
DE VOGELS
NAAR ARISTOFANES
REGIE: Leo Verhoeven
MUZIEK EN KOOR: Oswald Fiews en Nausikaäkoor
ZAAL: Beursschouwburg

MAART 1981
HALEWYN
REGIE: Johan Boonen, Leo Verhoeven en Flor Vanhaelen
MUZIEK: Lou Van Cleyenen-breugel en Nausikaäkoor
ZAAL: De Markten

MAART 1987
EN WAT ZEG VAN JE VAN DIDO?
NAAR VERGILIUS
BEWERKING: Leo Verhoeven
REGIE: Leo Verhoeven, Johan Boonen en Margeen Elskens
ZAAL: De Markten

APRIL 1990
BITTER ZIJN DE TRANEN VAN HET PAARD
TEKST: Leo Verhoeven
REGIE: Leo Verhoeven en Margeen Elskens
MUZIEK: Anne Puttaert en Joep Gorinsek
ZAAL: De Markten

HALEWYN

DE VOGELS

MAART 1992
ARTHUR GWYDION MIJN BROER
TEKST: Leo Verhoeven
REGIE: Leo Verhoeven en Margeen Elskens
ZAAL: Centrum voor Amateurkunsten

APRIL 1994
MAAN DER MANEN UIT MIJN DROOM
BEWERKING UIT VERHALEN UIT DUIZEND EN EEN NACHT
REGIE: Leo Verhoeven en Margeen Elskens
MUZIEK: Anne Puttaert en Joep Gorinsek
ZAAL: Centrum voor Amateurkunsten

MEI 1995
KIJK EENS NAAR ZARA
EEN GEZONGEN RITUEEL.
REGIE: Philippe Jacobs, Joep Gorinsek en Koenraad Hinnenkint
DIRIGENTE: Anne Puttaert
ZAAL: Centrum voor Amateurkunsten

MEI 1996
CINQUE DI CENTO
VIJF VERHALEN UIT DE DECAMERONE
REGIE: Leo Verhoeven en Margeen Elskens
MUZIEK: Anne Puttaert
ZAAL: Centrum voor Amateurkunsten

APRIL 1998
OMTRENT DIDO
LIBRETTO VAN JOEP GORINSEK NAAR EEN GEGEVEN VAN LEO VERHOEVEN
REGIE: Leo Verhoeven en Margeen Elskens
MUZIEK: Michel Goossens
KOORDIRIGENTE: Anne Puttaert
ZAAL: Centrum voor Amateurkunsten

APRIL 2000
TRISTAM
REGIE: Leo Verhoeven en Margeen Elskens
MUZIEK: Michel Goossens
KOOR: Nausikaäkoor
ZAAL: Koninklijke Muntschouwburg

APRIL 2002
ISMENE
REGIE: Leo Verhoeven en Margeen Elskens
ZAAL: Studio's van Rosas

APRIL 2004
HET PROCES MEDEA
HERTALING VAN LEO VERHOEVEN
REGIE: Leo Verhoeven en Margeen Elskens
MET LISA VAN DER AA EN SAM DE BRUYN
ZAAL: Studio's van Rosas

MEI 2006
KASSANDRA
TEKST: Michaël Braeckman
REGIE: Michaël Braeckman en Barbra Van Loock
ZAAL: Theater Arte

APRIL 2008
MIDZOMERNACHTDROOM
TEKST: Michaël Braeckman
REGIE: Michaël Braeckman en Barbra Van Loock
ZAAL: Kerk van Onze-Lieve-Vrouw van Goede Bijstand

APRIL-MEI 2010
BACCHANTEN
TEKST: Euripides
VERTALING: Willy Courteaux en Bart Claes
REGIE: Michaël Braeckman
ZAAL: Bronks

BOTJES ZONDER BENEN

HET PROCES MEDEA

BACCHANTEN

NOVEMBER 2011
BOTJES ZONDER BENEN
REGIE: Michaël Vandewalle, Barbara Claes, Stefanie Claes
ZAAL: Campus Nieuwland

'Vele ouders hadden een wettig verlangen naar een Nederlands lyceum'

Het Vlaamse mosterdzaadje in een Brusselse buurt

JOHAN DE DONDER

Een Vlaams lyceum in Brussel was voor kardinaal Jozef Van Roey in 1940 'een dringende noodwendigheid'. Op 15 september 1941, in volle oorlog, stapten elf meisjes in de Moutstraat hun nieuwe school binnen: het Maria-Boodschaplyceum.

HET BEGIN

Tijdens de eerste vijftig jaar van België werd onderwijs verschaft in rijksinstellingen met een stevig katholiek karakter. Ons land lag bezaaid met 'katholieke staatsscholen'. Godsdienst was een verplicht vak en de Belgische Kerk stuurde haar inspecteurs op pad om de scholen te controleren. Deze situatie was de antiklerikale liberalen een doorn in het oog. Hun verkiezingsoverwinning in 1878 leverde het ideale moment voor de oprichting van de lekenstaat. Dat leidde tot de nieuwe wetten op het lager en het middelbaar onderwijs, door

strijd barstte los. Onderwijzend personeel, leerlingen en ouders van officiële scholen kregen geen Heilige Sacramenten meer en alle priesters kregen de opdracht om in hun parochie met een vrije lagere school te starten. De katholieken maakten volop gebruik van de door de grondwet geboden vrijheid van onderwijs. In schuren, stallen, huizen en zelfs kastelen, vaak geschonken door de katholieke adel, en dankzij private geldinzamelingen schoten katholieke scholen als paddenstoelen uit de grond.

Vilain XIII

In die gespannen sfeer ontstond in hartje Brussel in de Moutstraat, tussen de Oude en Nieuwe Graanmarkt, in de parochie Saint-Cathérine, een katholieke Franstalige lagere school. Eén jaar zat ze in een huis van Graaf Stanislas Vilain VIII, katholiek senator en burgemeester van het Oost-Vlaamse Bazel. De

tiebeweging - waarin de kerk een eigengereide rol speelde - om via onderwijs en cultuur het Nederlands en het Vlaamse leven in Brussel te ondersteunen. De overname van de basisschool was een uitgelezen kans. 'Zeker', antwoordde Moeder overste Alfonsine op beide vragen, 'als er sprake was van arme kinderen.' In enkele emotionele brieven smeekte pastoor Van den Bruel op z'n knieën dat de 'vrome' zusters op de vraag van het bisdom zouden ingaan. Hij legde de verschrikkelijke situatie van zijn schoolje uitvoerig uit. 'Het heeft dringend nieuwe zielen nodig, die volledig aan de Heer zijn toegewijd. Er is hier zoveel werk dat ik er zeker van ben dat u beschaamd zou zijn deze taak te weigeren. Ik hoop dat de moeilijkheden u niet zullen ontmoedigen.' Die moeilijkheden lagen niet alleen op financieel en infrastructuureel vlak. Van den Bruel wilde van het lekenpersoneel verlost zijn. Aan Moeder overste schreef hij: 'Er zijn zoveel kinderen die de school verlaten, omdat de directrice niet beseft welke taak ze heeft. Ze brengt geen zielen meer aan en moet weg!' Dankzij druk vanuit het bisdom kreeg Van den Bruel zijn zin en verdween, met uitzonde-

naal gelast me u te melden dat Hij u heel gaarne de toelating verleent de parochiale meisjesschool van Sint-Katelijne over te nemen. Hij schenkt u en uw congregatie voor dit schoon apostolaat werk zijn ganse bijzondere zegen.'

Lieve Vrouw der Boodschap

Op Paasmaandag 1941 arriveerden in de Moutstraat de eerste zusters: Clemence en Louise-Marie. Zij logeerden de eerste weken bij 'Les soeurs de la Retraite du Sacré Coeur' en brachten wekelijks verslag uit in Heverlee. Zuster Louise-Marie verving mevrouw Pirlot die in ruil voor een mooie som de school vrijwillig verliet. Ook voor de gebouwen tasten de zusters flink in hun buidel. 'Ik gaf de oorlogskinderen dagelijks een goede tas melk of cacao, geleverd door de Winterhulp', getuigt Zuster Clemence. De twee lekenonderwijzeressen bleven nog even op post. 'De ligging van de school was ideaal', aldus Clemence, 'maar de gebouwen waren donker en armtierig en gaven een zielige indruk.' Het was een bouwvallig en volledig ingesloten complex met lange kleurloze gangen, een klein binnenplein, ingeslagen ruiten, uitgesleten

OOK DAT NOG...

Op Mabo dankzij de bezetter

'Dat ik op het Maria-Boodschaplyceum terecht kwam, is een ware geschiedenis', vertelt Maria Vandervaeren. 'Voor de oorlog ging je als Vlaming na het basisonderwijs naar een Franstalige middelbare school. Ik was in het Institut Saint André ingeschreven, maar mijn ouders vonden Brussel in 1940 onveilig. Daarom kwam ik in het zevende studiejaar terecht.' 'Toen ik toch de overstap moest maken, het jaar na dien, bleek dat de Duitse bezetter met zijn verordeningen niet had stilgezeten. Wie naar de universiteit wilde gaan, moest het middelbaar onderwijs in de taal van zijn vader volgen. Dat de zusters van Heverlee net op dat moment in Brussel met een Nederlandstalige humaniora zouden starten, bleek dé oplossing. Want het pensionaat in Heverlee zagen ik noch mijn ouders zitten.' (jdd)

Franstalige pastoor Van den Bruel het officiële bericht dat de Annuntiaten niet alleen een Frans- én Nederlandstalige afdeling van een lagere school zouden runnen. 'Er bestaan in de Brusselse agglomeratie veel diocesane lycea voor meisjes in het Frans. 't Is ons een dringende noodwendigheid gebleken ook een Vlaamse sectie op te richten. We verzoeken u dit initiatief aan uw goede parochianen bekend te maken.' Volgens Zuster Walburgis, die van 1943 tot 1947 in de Moutstraat wiskunde en natuurwetenschappen gaf, deed Van den Bruel dit met enige tegenzin.

In de eerste reclamefolder schreven de Annuntiaten dat ze met hun door het bisdom gevraagd initiatief 'menen te beantwoorden aan het wettig verlangen van vele ouders, die uitzien naar een school, waarin hun kinderen - samen met een diep christelijke opvoeding - een degelijk voorbereidend en middelbaar onderwijs kunnen genieten in hun moedertaal'. Daarmee verwezen ze naar de taalwetten van 1932, met voor Brussel het principe 'moedertaal is onderwijstaal'.

Ze legden uit dat ze de school onder de bescherming van de Lieve Vrouw der Boodschap wilden stellen, omdat zij hoopten er met Haar hulp flinke meisjes te vormen. Ze beklemtoonden ook de degelijkheid van het onderwijs: 'Hiervoor staat borg de bevoegdheid van gediplomeerde leraressen.' Opmerkelijk was, gezien de tijdsgeest en de Vlaamse reflex, de aandacht voor het Frans. 'Aan het aanleren van de tweede lands-

de katholieken 'de ongelukswetten' genoemd. De gemeentelijke autonomie voor het basisonderwijs werd ingeperkt in het voordeel van de staat. Elke gemeente richtte een officiële staatsschool op en mocht geen katholieke school aanvaarden of subsidiëren. Leraren uit katholieke normaalscholen konden niet meer aan de slag en godsdienst verdween uit het programma. Ook middelbare scholen moesten een officieel karakter hebben. Gemeenten mochten colleges niet langer steunen. De reactie van het episcopaat was hard en de eerste school-

graaf schonk in 1879 ook zijn tuinen. Daar werden, achter rijhuizen, drie identieke gebouwen met elk zes klassen neergezet, gescheiden door drie speelplaatsen. De school had twee ingangen: aan huisnummer 4, vlakbij de Oude Graanmarkt, en aan nr. 18, zowat in het midden van de straat. Ooit telde de instelling, die ook beroepsonderwijs aanbood en bemand was door een leken-directrice, mevrouw Pirlot, en lekenonderwijzeressen, zo'n 400 leerlingen. Die kwamen niet alleen uit Brussel, maar ook uit Molenbeek, Dilbeek, Wemmel, Asse, Groot-Bijgaarden, ... In augustus 1940, drie maanden na de capitulatie, werd Victor Van den Bruel parochiepriester. Hij zag met lede ogen dat de parochieschool nog amper honderd kinderen telde. Hij bracht deze dramatische toestand op het aartsbisdom ter sprake. Kardinaal Jozef Van Roey, aartsbisschop van 1926 tot 1961, schoot meteen in actie. In het najaar van 1940 stuurde hij vicaris-generaal Leo Van Eynde naar het moederhuis van de zusters Annuntiaten in Heverlee met een dubbel verzoek. 'Willen de zusters een parochieschooltje in de Moutstraat in Brussel uit de nood helpen? En kunnen zij ook het sterke verlangen van het bisdom vervullen om in Brussel-centrum een Nederlandstalig lyceum op te richten? De tweede vraag paste binnen de brede Vlaamse emancipa-

Algemeen Overste Alfonsine. Zij zette in 1940 het licht op groen voor de start van het Vlaamse Maria-Boodschaplyceum in Brussel.

FOTO: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

ring van de dames Declercq en Fonteyne, alle lekenpersoneel. Op 26 november 1940 schreef Van Eynde aan Moeder Alfonsine: 'Zijn Eminentie de kardi-

kreunende trappen, sombere lokalen, kilo's stof, 19de-eeuwse banken en kachels die vaak de geest gaven.' Pas op 1 augustus kreeg de

NAMEN & CIJFERS

De pioniers

1941-1942 - Latijn-Grieks

11 leerlingen

Eliane De Smedt
Lea Gournon
Jeanne Maes
Simone Maes
Ginette Moereels
Adrienne Plas
Godelieve Van den Broeck
Maria Vandervaeren
Liliane Van Keer
Madeleine Vertriest
Maria Vincke (†2/02/1942)

2 leerkrachten

Zuster Delfine
Henriette Delmée

taal zal de beste zorgen worden besteed.’

Bouwwerf

Tijdens de zomermaanden van 1941 zakten nog meer zusters naar Brussel af. Marie Bernard, een echte Brusselse, werd directrice van de lagere school met een Vlaamse en Franse afdeling. Godefrieda nam haar taak als kleuterleidster op en Leontine moest de start van het lyceum voorbereiden. Delfine had haar handen vol om haar vakken voor te bereiden: Latijn, Grieks, Nederlands, geschiedenis, aardrijkskunde, wiskunde,

lee. Zij groeide uit tot een lerares met een stevige reputatie en voor wie veel respect werd getoond. ‘Ze was keihard, maar rechtvaardig’, getuigden enkele oud-leerlingen op haar begrafenis op 9 juni 2010. ‘Ze stimuleerde ons een trapje hoger te klimmen en ze opende een venster naar een wereld met een ander en hoger bewustzijn.’ Elise Becquet, oud-leerlinge en van 1956 tot 1962 lerares Frans, getuigt dat zij in de retorica niet weg wilde: ‘Omwille van de fantastische Delmée.’ Juffrouw Delmée, zoals ze steenvast werd genoemd, beseftewaar ze terecht kwam. ‘Toen ik

de Vlaamse gemeenschap in Brussel aan en uiteraard ook aan God.’ Twee maanden voor het begin van het eerste schooljaar startte de opknapbeurt van de drie gebouwen en het huis voor het klooster. Ramen werden vernieuwd en trappen hersteld, muren kregen een kleurtje en centrale verwarming werd geïnstalleerd. ‘Op 15 september 1941 waren de werkzaamheden nog niet voorbij en Maria-Boodschap startte zo als een bouwwerf in de nr.4’, vertelt Maria Vandervaeren, dochter van een druivenkweker uit Hoeilaart en één van de eerste ingeschreven leerlingen. ‘Het eerste trimester verhuisden we van het ene lokaal naar het andere. We kregen zelfs les in de slaapzaal van het klooster. Pas vier maanden later kwamen we in ons ‘modern’ lyceum aan de nr.18.’

Gegoede klasse

Elf meisjes stonden op die eerste schooldag, in volle oorlog, schuw en stijf voor Zuster Delfine. Vandervaeren: ‘Zij had al haar jovialiteit nodig om tot toenadering te bewegen. Het was een onsamenhangende groep, een typisch beeld van het Vlaamse leven in Brussel. Drie leerlingen kwamen uit het Franstalig onderwijs, drie kenden geen woord Frans en de rest kende wat van het ene en wat van het andere. In de namiddag maakten we kennis met Juffrouw Delmée. Het werd nog geen ‘leçon écrite’, maar we wisten meteen dat ze had gezworen ons goed Frans te leren.’

.....
‘Opdat de ware christelijke geest heel de vorming van de jeugd zou doordringen zullen wij de meisjes geleidelijk klare begrippen geven over cultuur, wijsbegeerte, maatschappij en kunst.’
.....

De leerlingen waren wel geen arme kinderen, zoals algemeen overste Alfonsine het nochtans had gewild. ‘Ze behoorden tot de goeie klasse uit de rand van Brussel’, aldus Zuster Walburgis. Dat blijkt ook uit het eerste stamregister van de leerlingen, waarin beroepen van sommige vaders staan genoteerd: groothandelaar, dokter, handelsvertegenwoordiger, onderwijzer, druivenkweker, beenhouwer en staatsambtenaar. Kinderen van invloedrijke Vlaamse katholieken vonden ook snel de weg naar de Moutstraat zoals Mia Cool, dochter van ACV-voorzitter August Cool. ‘Het eerste jaar moesten wij het stellen met een goede, oude

Links staat Zuster Delfine. Zij was met Juffrouw Henriette Delmée de eerste lerares op Mabo. FOTO: PRIVÉVERZAMELING

buisachel, die ons nu eens deed stikken van de warmte om ons dan weer te laten doodgaan van de kou’, aldus nog Vandervaeren. ‘Voor deze kachel stonden wij geregeld lichamelijk en geestelijk te roosteren bij de ondervraging van de Latijn-

schillende vormen van Vlaams onderwijs en Vlaamse cultuur.’ Op 18 september 1941, drie dagen na de start van het eerste schooljaar, stuurde Kardinaal Van Roey een brief naar Heverlee met de volgende mededeling: ‘Wij richten kerkwettelijk en verklaren kerkwettelijk opgericht het bijhuis der zusters Annuntiaten van Heverlee, gevestigd te Brussel, Moutstraat 18 en zich wijdend aan het lager en middelbaar onderwijs der jeugd.’ Daarmee was ook het klooster officieel geïnstalleerd. In haar eerste en enige verslag voor het aartsbisdom schreef Zuster Delfine in oktober 1941 dat zij en juffrouw Delmée ‘regelmatige arbeid van de leerlingen eisen en vooral grote nauwkeurigheid’. Maar ook dat ze trachtten de leerlingen vrij te werken uit de verwaterde en overladen kleine devoties die hen de katholieke godsdienst als een tweederangszaak deden aanschouwen. Ze beklemtoonde uiteraard het christelijk geïnspireerde leven, maar ook de bizarre taak van de leraressen om in de privélectuur tegen alle neiging tot oppervlakkigheid in te gaan. Ten slotte schreef ze een zin die meteen de ziel van de school typeerde: ‘Opdat de ware christelijke geest heel de vorming van de jeugd zou doordringen zullen wij de meisjes geleidelijk klare begrippen geven over cultuur, wijsbegeerte, maatschappij en kunst.’ ●

Afscheidsfeest van Zuster Walburgis in 1947. V.l.n.r. Zuster Theresa, Zuster Xaveria, Zuster Walburgis, Zuster Estella, Zuster Désiré-Joseph, Zuster Felicitas. FOTO: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

natuurwetenschappen, tekenen én turnen. Zij zou titularis van de allereerste ‘6de Grieks-Latijnsche’ worden. Voor de zes uren Frans werd een Brusselse Franstalige jongedame aangeworven: Henriette Delmée, een letterkundige regentes opgeleid in Hever-

voor de eerste keer de Moutstraat binnenstapte, realiseerde ik mij dat deze school een noodzakelijkheid voor de Nederlandssprekende Brusselaars was’, blikte ze terug bij de 25ste verjaardag van ‘haar’ school. ‘Met mijn hart en kennis bood ik mijn diensten aan

Poseren met het portret van Leopold III. Vierdes in 1945. FOTO: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

'Onder Maria's hoede leveren we schoon werk'

Zuster Theresa ontdekte Mabo en Brussel

JOHAN DE DONDER

Maria-Boodschap trok tijdens en na de oorlog vooral Vlaamse, christelijke meisjes uit de rand aan. De school was arm en de zusters leefden erg sober, maar de sfeer bij de leerlingen was uitstekend. 'Mabo was een familie tienermeisjes', aldus de oud-leerlingen Maria Vandervaeren en Elise Becquet.

DE JAREN VEERTIG

Toen het tweede schooljaar in het lyceum van start ging, waperden al twee jaar nazivlaggen op het stadhuis en op het beursgebouw aan de Anspachlaan, vlakbij de school. De Duitse bezetter probeerde zich enigszins te integreren en het leven z'n normale gang te laten gaan. Toch heerste er een gespannen sfeer. 'Die oorlogsjaren waren pijnlijk en vele ouders stonden voor een zware beproeving', aldus Zuster Theresa in haar

openstonden. 'Toch waren wij daar graag', lacht Walburgis. 'We bouwden er met veel enthousiasme een Vlaamse meisjesschool in een Franstalig bastion uit. Wij zagen met de jaren meer Vlaamse, christelijke meisjes uit de rand naar ons komen: dochters van wie de ouders de Vlaamse aanwezigheid in Brussel belangrijk vonden. En ja, we hadden ver van Heverlee een zekere vrijheid. In het weekend trokken wij al eens de stad in - altijd per twee! - en daar hadden we deugd van. Wij kregen veel respect, onder meer door onze strakke kledij. Al slingerde men ons af en toe het verwijt 'zwarte' naar ons hoofd.' Het schooljaar 1944-1945 was volgens Maria Vandervaere het moeilijkste en onregelmatigste tijdens de oorlog. 'Toen vertrok ik met een bang hart naar school. De dreiging van de V1-bommen was kwellend. Zou ik mijn ouders 's avonds nog

Zusters Theresa heeft net het einde van de speeltijd gebeld.

FOTO: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

onmogelijk. Moeder Overste Angela stuurde mij naar Brussel om ervaring op te doen.' De tweede leek kwam pas in 1951 in het lyceum toe: Lucile De Strooper, een licentiate lichamelijke opvoeding. Zij gaf er tot 1955 turnles. Door de geleidelijke aangroei van leerlingen - in 1949 waren er dat al 79 - en het stijgend aantal klassen druppelden vanuit Heverlee zusters het Maria-Boodschaplyceum binnen. Vanaf het schooljaar 1946-1947, toen er voor het eerst zes jaren waren, stonden er acht zusters voor de klas: Theresa, Catharina, Felicitas, Désiré-Joseph, Xaveria, Estella, Lucia en Lutgarde. En juffrouw Delmée, die gaf Frans in alle klassen! Er vertrokken zusters en er kwamen er voortdurend bij. De legendarische Zuster Mattea, die de kledij van de leerlingen scherp in de gaten hield en die alom bekend was voor haar opstekend wijsvingertje, kwam in de Moutstraat in 1950. Ze bleef er tot 1985. Zuster Walburgis zag haar droom al in 1947 uitkomen. Op het einde van het schooljaar kreeg ze een afscheidsfeest vooraleer zij op de Congoboot stapte. In het schooljaar 1947-1948 telde het klooster onder leiding van Overste Gerardine 22 geestelijken, meteen het hoogste aantal dat ooit in de Moutstraat heeft gewoond en gewerkt. Er waren ook zusters die in de tweetalige lage-

re school actief waren zoals Ephrem, Godfrieda, Clemence, Gaudentia, Hubertina, Noëlle en Leontine. Tot 1967 telde de communautiteit 15 à 20 zusters. Vanaf de jaren zeventig daalde het aantal spectaculair tot de Zusters Marie-Gerard, Lea en Benoit in 1995 de kloosterdeuren achter zich dichtklapten.

Moderne directrice

De eerste Vlaamse, katholieke meisjesschool in Brussel, kwam in haar ritme. Niet het minst dankzij de Vlaamsgezinde vicaris-generaal Leo Van Eynde, die heel zijn leven een vurige verdediger van Mabo is geweest. Na Van Eyndes dood schreef bisschop Jules Daem, directeur-generaal van het Nationaal Secreatriaat van het Katholiek Onderwijs (NSKO): 'Nooit zal geweten zijn wat hij achter de schermen voor de Moutstraat allemaal heeft gedaan.' In het tweede schooljaar 1942-1943 kwam een Zuster op school die tot midden de jaren zestig een even bepalende rol heeft gespeeld: Theresa. 'Een verstandig en lief mens, maar ze had zo haar maniertjes', aldus Zuster Walburgis. 'Ze had veel aandacht voor stijl, cultuur en kunst. Ze was Vlaamsgezind. De leerlingen moesten mooi Nederlands praten. Voornaam kledij op school was haar stokpaardje.' Maria Vandervaeren herinnert zich Theresa's eerste poging een uniform in te voe-

ren. 'We hebben dat met succes, dankzij een ludieke hoedenactie, kunnen boycotten.' De 83-jarige oud-leerlinge is nochtans vol lof over Theresa. 'Zij kwam uit Heverlee met de gekende oogkleppen, maar al gauw verruimde ze haar blik. Ik heb ze zien evolueren tot een moderne directrice. Ja, ook door ons. Wij waren diep christelijk, maar hadden een frisse, open mentaliteit.' In geen tijd bouwde Theresa een Vlaams netwerk in Brussel uit en legde ze contacten met de juiste mensen in het belang van de school. Zo ontdekte ze, dankzij het lyceum, een stad waar ze snel haar draai zou vinden. De eerste directrice, die bij leerlingen en personeel als 'moeder Trees' door het leven ging, was opgetogen over de beginjaren. Ze schreef aan Moeder Overste in maart 1942: 'De werkzaamheden overtroffen alle verwachtingen. Met Gods hulp zetten wij Annuntiaten het begonnen werk verder. Onder Maria's hoede leveren we schoon werk. God ter ere en de maatschappij ten bate.' Theresa stimuleerde de leerlingen aandacht te hebben voor cultuur en literatuur, gaf Walburgis de toestemming om met de meisjes naar Heverlee te trekken voor proeven in het laboratorium, startte met vrouwelijke vorming en begon de eerste culturele uitstapen te organiseren. Zo hoopte ze de leerlingen uit te rusten met 'een weldenkend verstand, een rijk gemoed, een beslist wil tot het goede en een bekwaamheid van een opvoedende rol'.

OOK DAT NOG...

Leerling van Mabo verongelukt

Tijdens het eerste schooljaar kreeg het lyceum al een zware klap te verduren. Dio-cesaan inspecteur Raeymaekers kwam af en toe eens naar de school om het peil van talenkennis te meten. 'Na een zware dag werken met de inspecteur - dat was op 1 februari 1942 - smeekten we bij Zuster Theresa om de dag nadien te mogen thuisblijven', herinnert Maria Vandervaeren zich nog. Medelijdend gaf de directrice haar toestemming. Maar die vrije dag - het had hevig gesneeuwd - werd één leerling noodlottig. Maria Vincke, dochter van een staatsambtenaar, kwam in Sint-Pieters Woluwé onder een vrachtwagen terecht en overleed. 'Een schok ging door de klas', aldus Vandervaeren. 'We waren nog maar enkele maanden op onze nieuwe school en we konden al naar een begrafenis van een medeleerling gaan.' (jdd)

.....
'De zusters van Mabo hebben mijn ouders overhaald om bij hen te studeren.'
.....
Yvonne Vanstallen, oud-leerling
.....

speech bij 25 jaar Mabo. Maria Vandervaeren merkte daar, in Brussel althans, niet te veel van. 'Ik heb tijdens mijn humanioratijd nauwelijks Duitse soldaten gezien. Slechts één keer werd ik op de tram door een controle opgeschrikt. Men zocht naar verboden krantjes. Ik had wel geregeld af te rekenen met vertragingen van trein en tram en er was al eens geen les door strubbelingen in de stad.' Zuster Walburgis herinnert zich een Duits feest op het lyceum. 'In ruil voor wat gezangen kregen we sandwiches en chocomelk. Dat was toen een festijn. Ja, in de Moutstraat heb ik honger geleden. Ik heb er veel pap geslurpt. Soms hadden de leerlingen meer eten in hun boekentas steken, dan wij in het klooster kregen. Enkele keren kwam mijn moeder uit het verre Damme op bezoek en dan had zij een valies volgepropt met kip, boter en brood mee.' 'Dat was een sukkelleven in vergelijking met Heverlee', vertelt de 92-jarige zuster. 'Die triestige donkere gebouwen, die smalle koertjes, die verschrikkelijke muren. In het klooster sliepen we met zes in één zaal. Dat was geen aangename omgeving. Met de mensen uit de straat en de aanpalende steegjes hadden wij sporadisch contact, als we voor de poort stonden.' Maria Vandervaeren hoort nog de kostelijke Brusselse klanken van die arme mensen uit die steegjes, toen in de zomer de ramen

terugzien? We kropen vaak in de kelder van de school, zelfs tijdens examenperiodes. Met tram en trein reizen was een gevaarlijke onderneming, want je wist nooit waar die spullen zouden vallen.'

Schoolgeld

De school beleefde als instelling in de jaren veertig harde tijden. Ze was arm. Alleen de gebouwen hadden enige waarde. Tot 1949 kreeg het lyceum geen frank overheidssteun. 'Voor alle uitgaven, zelfs de weddes, waren wij aangewezen op het schoolgeld van de ouders', vertelt Walburgis. Naargelang het inkomen en de gezinslast schommelde dat voor één schooljaar tussen 300 à 1.500 frank. Omdat de eerste jaren er nog niet veel leerlingen school liepen, waren de inkomsten ontoereikend. Dat was allicht nog een reden waarom pastoor Van den Bruel de samenwerking met leken in 1940 stopzette. Door de terugval van het aantal leerlingen zag hij inkomsten wegvallen. Daarom ook dat in het lyceum de eerste tien jaar slechts één leek, Henriette Delmée, werkzaam kon zijn en de meeste vakken door kloosterzusters werden gegeven. Zuster Walburgis over haar komst naar de Moutstraat: 'Theresa zocht in Heverlee naar iemand 'gratis' voor wiskunde en natuurwetenschappen. Ik wilde zo graag naar Congo, maar door de oorlog was dat

Het geestelijke verloor ze evenmin uit het oog. In haar eerste verslag schreef ze: ‘We geven de meisjes een ware devotie mee tot de heiligmakende genade. Alle dagen wordt uitleg besteed aan de Heilige Mis. Wij willen bij de studerenden gevoelens van fierheid om tot de Kerk te behoren ontwikkelen en een elite vormen die leeft van overtuiging.’ Toch kregen de leerlingen pas sinds 1948 de gelegenheid naar de mis te gaan in de Sint-Katelijnekerk of de kloosterkapel. Een jaar later werd de ‘Vrijdagsmis’ een verplichte activiteit. In september 1943 richtte Theresa - in de geest van de Vlaamse Katholieke Actie - ook een

‘een ernstige bedreiging voor het vrij onderwijs, vooral in het Brusselse’. Ondanks haar open geest en liefde voor Brussel zag Theresa ook gevaren vanuit de grootstad op de meisjes afkomen. ‘In het leven van onze leerlingen heeft zich een nieuw element ingeschakeld’, schreef ze in 1944. ‘Er zijn de treins en trams waar ze een deel van de dag leven en waar geest en zedenheidensch zijn.’ En de kleidij bleef haar een doorn in het oog. ‘We zullen op een bescheiden wijze kampen tegen de verslaafdheid van de mode.’ Ondanks hun inspanningen verzeilden, na de bevrijding in september 1944, de Annuntia-

ren nooit. ‘Zij verplichtte ons te zeggen dat we allemaal in een staatsschool waren ingeschreven. En wij deden dat! Heverlee panikeerde en liet het sluitingsidee vrijwel meteen varen.’ Vandervaeren: ‘Wij waren zo gelukkig op Mabo en we konden niet geloven dat ons lyceum zou verdwijnen.’ In de Moutstraat heerste in die eerste jaren nauwelijks een schoolsfeer. Dat was een familie tienermeisjes, zelfs toen het aantal kinderen maar verder steeg. Elise Becquet: ‘De sfeer was fris en open. Dat kwam ongetwijfeld door de stad, maar tevens door het gegoede Vlaamse publiek. De zusters hadden ook hun aandeel. Dat waren jonge vrouwen, van wie er sommigen met ons op de koer meespeelden. Wij moesten hard studeren, maar wij hadden ook een zekere vrijheid én de contacten met de zusters waren gemoedelijk.’

Bruintjes

De existentiële crisis was bezworen, onder meer dankzij de klas die in juni 1947 als eerste retorica de school verliet. De zusters gingen dan toch met volle moed door, zo blijkt uit de jaarlijkse evaluatieverslagen. Het allereerste toneelstuk van Mabo, ‘Antigone’, werd naar aanleiding van het afscheid van die eerste oud-leerlingen in de Patriazaal in de Broekstraat opgevoerd. Vanaf het schooljaar 1948-1949 werden de Mabo’ers voortaan als ‘Bruintjes’ aangesproken. Zuster Theresa had koppig, na het vertrek van die dekselse eerste retorica, het uniform toch ingevoerd: een bruine plooirok, een bruine jas, een vuil-beige blouse en een bruine muts met een Grieks motief. Op 29 maart 1949 viel bij het aartsbisdom een brief van Zuster Gerardine, overste in

de Moutstraat, in de bus. Ze vroeg of het lyceum in september 1950 met een moderne humaniora kon beginnen. ‘Er bestaat niets van dien aard in het Nederlands in Brussel. We hebben zoveel personen op zoek naar een Vlaamse moderne afdeling moeten heenwenden, dat we ons afvroegen of het onze plicht niet is om met deze sectie te beginnen, ten einde te verhinderen dat onze Vlaamse, katholieke meisjes in een neutrale school terechtkomen’. Meteen gooide de overste het prangende probleem van de huisvesting én dat van de noodzakelijke aanwerving van lekenpersoneel op tafel. ‘We hopen dat Onze Lieve Heer ons zal helpen de nodige leraressen en lokalen te vinden.’ De oplossing van het eerste probleem

lag in Heverlee. Voor het tweede probleem kon een pand op de nabijgelegde Oude Graanmarkt soelaas bieden. De 19de-eeuwse aftandse gebouwen van de lagere Sint-Katelijneschool bleven een blok aan het been van het ‘groeierende’ lyceum. ●

UITSPRAAK

KARDINAAL VAN ROEY:

‘Al de bezwaren die u laat gelden, kunnen niet opwegen tegen de noodzakelijkheid in Brussel een volledige humaniorafdeling te bezitten’

LINKS

Dansrepetitie voor het toneel ‘Sneeuwwitteken’ in 1948.

ONDER

Turnopvoering in 1945.

HELEMAAL ONDER

4de jaar 1949-1950.

FOTO'S: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

Poësis 1948. FOTO: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

afdeling van de Vrouwelijke Katholieke Studerende Jeugd (VKSJ) op. Eerste leidster was de ondernemende Maria Vandervaeren. In de jaren vijftig werd oud-leerlinge Mia Cool zelfs nationaal leidster. Theresa hoopte in het hartje van Brussel voor de Kerk een Vlaamse jeugd te vormen ‘die edel denkt en handelt’.

Verhuizen

Toch had Zuster Theresa ook zorgen. De recruitering in Brussel liet, ondanks het stijgend aantal leerlingen, te wensen over. Daar waren volgens haar drie redenen voor. De Vlaamse Brusselaar zag nog niet het belang in van een humaniora in de moedertaal. Hij was bovendien te veel gesteld op de moderne humaniora die ‘kinderen voorbereidt op den handel of tal van baantjes’. Ten slotte bleven de materiële voordelen die het officieel onderwijs bood,

ten met hun Brussels lyceum in een moeilijke situatie. Te weinig geld, verouderde gebouwen, geen pedagogische middelen, zwakke bekendheid, oneerlijke concurrentie van het staatsonderwijs, de verlokkingen van de stad, geen pensioonaat, geen uitbreidingsmogelijkheden. De zusters twijfelden. Algemeen Overste Angela nam uiteindelijk in augustus 1945 een drastische beslissing en deelde die mee aan kardinaal Van Roey: het Maria-Boodschapplyceum zou de deuren sluiten en alle leerlingen zouden naar Heverlee verhuizen. Van Roey was verontwaardigd en smeekte om op de beslissing terug te komen. ‘Al de bezwaren die u laat gelden, kunnen niet opwegen tegen de noodzakelijkheid in Brussel een volledige humaniorafdeling te bezitten’, antwoordde hij in een krachtig briefje. Maria Vandervaeren weet nog goed het moment van het dramatische bericht van Zuster Theresa. ‘Na de ‘derde’ in het schooljaar 1944-1945 kregen mijn ouders een brief met de mededeling dat er in Brussel te weinig goede voorzieningen waren om nog goed onderwijs te bieden. Iedereen zou naar het pensioonaat in Heverlee verhuizen. Mijn ouders waren tegen en ik organiseerde met de VKSJ-afdeling een protestactie.’ Elise Becquet uit Jette, die in 1946 naar Mabo kwam, vergeet de ‘oekaze’ van Vandervae-

JAREN VEERTIG IN CIJFERS

- 1941-1942: 11 - Latijn/Grieks
- 1942-1943: 13
- 1943-1944: 23
- 1944-1945: 41
- 1945-1946: 68
- 1946-1947: 76 - Eerste retorica
- 1947-1948: 67
- 1948-1949: 72
- 1949-1950: 79

'De eerste paal wordt plechtig ingeheid'

Een gebouw beïnvloed door de sixties

JOHAN DE DONDER

Het TV-journaal van de BRT toonde op 25 juni 1960 beelden van het moderne gebouwen-complex van Mabo. 'Een heugelijke datum in de opgang van het Vlaamse onderwijs te Brussel', stond in De Nieuwe Gids. Maar de weg naar die 'nieuwbouw' kende hindernissen.

Op 19 mei 1958 kregen de oud-leerlingen een brief ondertekend door 'de leraressen'. Ze werden op zaterdag 28 juni om 15 uur verwacht op de oude speelplaats tussen het tweede en derde oude schoolgebouw - nu te zien vanop de Moutstraat door de afbraak van de huizen ervoor - 'omdat de eerste paal plechtig wordt ingeheid'. 'We nodigen de oud-leerlingen uit na afloop van de ceremonie de avond samen door te brengen 't zij in de derde blok, 't zij in de garage die we zullen in gereedheid brengen. We weten dat u niet kieskeurig bent inzake lokalen en het die dag zeker niet zult zijn.'

En toen op die junidag de eerste paal in de grond stak, werd ook onder druilerige regen de eerste steen gewijd door hulpbisschop Paul Schoenmaeckers. Nadien zwaaide senator

Jos Custers, voorzitter van het oudercomité, met lof naar het lyceum, want 'de Moutstraat' behoorde tot de pioniers van het Vlaamse onderwijs in de hoofdstad.

'Daarop sprak', aldus De Nieuwe Gids, 'de hulpbisschop die na de tolk te zijn geweest van het grote belang dat de hogere geestelijkheid stelt in de uitbreiding van het katholiek Vlaams onderwijs in de hoofdstad als patrimonium van eigen cultuur en bolwerk tegen de ontkerstening, de Vlaams meisjes onder de hoede stelde van Onze Lieve Vrouw.'

Alvorens men de plannen van de nieuwe school kon bekijken, hield het Maria-Boodschapkoor, voorloper van het Nau-sikaäkoor, onder leiding van Victor De Saedeleer een mini-concert en gaf een keurploeg van leerlingen een demonstratie. 'Een feestelijke dag welke de Vlaamse mensen uit het Brusselse zeer hoopvol heeft gestemd', besloot De Nieuwe Gids.

Politiek spel

Maar die feestdag was iets te voorbarig. De zusters hadden een bouwvergunning van de stad in handen, maar nog geen

van stedenbouw. En daar dook het conflict met de staat uit de jaren vijftig opnieuw op. (zie p.12-13) Volgens de plannen, getekend door het Heverlese architectenbureau Vandendael, zou de zijvleugel te dicht bij het atheneum komen en te hoog zou zijn, waardoor de officiële school te weinig licht zou krijgen. Bovendien was er bezwaar tegen de inplanting van het kloostergedeelte: namelijk te dicht tegen het atheneum.

In september 1958 schreef Jos Custers een boze brief naar CVP-minister Paul Meyers en zocht Zuster Theresa steun bij minister en partijgenoot Paul-Willem Segers. Het werd haar iets te veel. 'Waarom moeten katholieke scholen aan maatregelen worden onderworpen waaraan officiële scholen zich niet moeten storen? Na veel gepalaver plooiden de zusters en pasten ze de plannen aan. Begin november kregen ze een bouwvergunning.

Maar twee maanden later, begin januari 1959 werd die vernietigd. Stedenbouw wilde nu ook dat de bovenste verdieping smaller zou worden. Mabo kwam opnieuw in een politiek spel terecht, waarin ze het onderspit moest delven. Pas toen alle aanpassingen waren

doorgevoerd, viel de definitieve vergunning bij de zusters in de brievenbus.

De bouwonderneming A. Dujardin-Baccus startte onmiddellijk met de werkzaamheden. Net voor het begin van het schooljaar 1960-1961 was het gebouw klaar. Bij de viering van 25 jaar Mabo in 1966 zei Zuster Theresa: 'Toen verhuisden de leerlingen met banken en boeken naar de nieuwe lokalen en toch vreesden zij de gezelligheid van hun vertrouwde gebouwen te verliezen.'

Lutgart Vellemans en Gerda Lakiere (retorica '66) schreven in het jubileumnummer van Knal dat de leerlingen zich aanvankelijk verloren voelden 'in dit grote labyrint van eentonig, gelijkvormige, witte klaslokalen'.

Wetenschapstempel

Reeds op 25 juni 1960 wijdde monseigneur Paul Schoenmaeckers het nieuwe gebouw in. De Nieuwe Gids: 'Dat deed de Brusselaar verbaasd en blijkbaar ook verwonderd opkijken.'

Kostprijs: 28,6 miljoen frank of iets meer dan 700.000 euro. De journalist van dienst was lichtjes lyrisch over het nieuwe complex, dat hij als een 'weten-

schapstempel' omschreef.

'Dit gebouw beantwoordt aan de eisen van de moderne bouwtrant door maximum licht en lucht. Dit werd tevens verwezenlijkt door ruime gangen, aangename klaslokalen, hoge terrassen waar een gezonde frisse wind u aanstrijkt, indrukwekkende turnzaal, een kraaknet speelplein aangepast aan de eisen van de moderne sport en ruime arkaden om desnoods te schuilen tegen het gure weer. Het geheel werd gecentraliseerd rond een moderne kapel.'

De inrichting werd een zaak van Zuster Theresa voor wie alleen 'het beste' goed was. Zij kon later, vanaf 1962, een beroep doen op tekenleraar en kunstenaar Flor Vanhaelen. Hij hielp haar bij het tekenen van onder meer de designmeubelen en bezorgde de klassen contrasterende kleur. 'Ook de gangen en trappen kregen een harmonieuze kleurschakering', aldus Vellemans en Lakiere in Knal.

Nog een leuk detail. Wie de schouw van de grote refter in Heverlee en die van de refter in Brussel ziet, kan niet anders concluderen: ze lijken wel kopieën. ●

OUDE EN NIEUWE SCHOOL

LINKS Het oude lyceumgebouw in 1958, te zien vanop de Moutstraat, doordat de huizen ervoor zijn gesloopt. FOTO: ARCHIEF MABO

LINKS MIDDEN De oude speelplaats van het lyceum in de jaren veertig. FOTO ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

LINKS BENEDEN De ingang van de lagere school aan de nr. 4 en daarachter het klooster in de jaren veertig. FOTO ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

MIDDEN De Moutstraat voor 1958. Net voor het atheneum is de ingang van het lyceum, nr. 18.

FOTO: ARCHIEF MABO

ONDER De wijding van de eerste steen op 28 juni 1958 op de speelplaats van het oude lyceum.

FOTO: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

BOVEN De speelplaats in de jaren zestig.

FOTO: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

BOVEN

De speelplaats en het nieuwe gebouw werden in 1960 in gebruik genomen.

FOTO: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

LINKS

Het schoolgebouw in aanbouw in 1959.

FOTO: PRIVÉVERZAMELING

Sinds 1994 is Mabo een gemengde school

Jongens brachten revolutionaire vernieuwingen

KAATJE AERTS

Op 1 september 1994 stapte de eerste jongen het vrouwenbastion Mabo binnen: Wiebe Verhoeven, zoon van leraar klassieke talen Leo Verhoeven. Tussen die honderden meisjes is hij gewoon zichzelf gebleven.

Wiebe Verhoeven is ‘een braveheart pur sang’. Hij was één van de eerste jongens die het aandurfde, gesteund door vader Leo Verhoeven, om te infiltreren in het vrouwenbastion dat Mabo in het schooljaar 1994-1995 zeker was. De motivatie was groot: hij liet de regelneerij van de studiemeesters van het Sint-Jan Berchmanscollege graag achter zich voor de Maboïsche bandeloosheid. Dat hij daarbij dé man was voor 46 meisjes van het vijfde jaar, nam hij er graag bij. De infiltratie was wel al een tijdje daarvoor begonnen. ‘Mabo was’, zegt hij, ‘zowat zijn achtertuin’. Wiebes enige vrees op 1 september was dan ook ‘om niet bij de meisjes te zitten die

UITSPRAAK

WIEBE VERHOEVEN, OUD-LEERLING:

‘Je probeert iets, ziet wat de reactie is en als je de bal mislaat, dan doe je dat niet meer.’

RECHTS

Wiebe Verhoeven, een van de eerste jongens die in 1994 op Mabo kwam.

FOTO: KRIS VAN BEEK

ONDER

Sam De Bruyn acteert samen met Liesa Van der Aa in ‘Het Proces Medea’ in 2004.

FOTO: PRIVÉVERZAMELING

hij al kende’. Dat klinkt behoorlijk meisjesachtig en dat paste bij de overlevingsstrategie die hij gebruikte. ‘Je probeert iets, ziet wat de reactie is en als je de bal mislaat, dan doe je dat niet meer.’ Wiebe was er duidelijk klaar voor. Maar was Mabo dat ook? Vanuit materieel oogpunt konden er nog wel wat verbeteringen aangebracht worden: de jongenstoiletten waren er al, maar zich omkleden voor en na de turnles gebeurde op een podium - achter een gordijn - en tijdens de Parijsreis was de leraar godsdienst Frank Van Hileghem zijn roommate. En de dames van het bastion? Zij debatteerden naar goede gewoonte - en met de jongens erbij - over het al dan niet gewenst zijn van de manne-

lijke aanwezigheid. De meeste meisjes vonden de verandering best spannend, maar bij de leerkrachten waren de reacties verdeeld. Er waren leerkrachten die het moeilijk gewoon konden worden: jongens en popcultuur, daartegen hadden zij dertig jaar gevochten! Anderen zagen het beter zitten en onder deze laatste categorie vielen er zelfs koppelaarsters te bespeuren. Op maandag - en zeker na een schoolfuif - moest er dan uitgebreid verslag worden gedaan over de laatste nieuwe paartjes.

Lief

Volgens Wiebe was het trouwens niet zo verstandig om als Mabo-jongen een lief te hebben. Hij heeft het wel eens gepro-

beerd, maar voelde zich er niet gemakkelijk bij. Je kon beter geen lief hebben, dan kreeg je van iedereen alles gedaan. Zijn vrouw Marie is dan wel een oud-leerlinge, het was pas enige jaren na zijn afstuderen dat ze elkaar vonden.

Met de jongens kwam er ook een aantal andere revolutionaire vernieuwingen. Er werd nu gevoetbald op de speelplaats en gerookt op het terras. Wiebes 6de jaar was bovendien ‘dat van de filmpkes’. Leerkrachten moesten ineens acte de pré-

sence geven in films als ‘Dead Poets’ Society’, met mevr. G.B., en ‘Grease’ featuring de heren M.R. en F.V.H. Deze laatste is blijkbaar van vele muzikale markten thuis, want hij covert met de regelmaat van de klok ‘Metallica’ en anderen. Tot slot wilden we natuurlijk nog weten of Wiebe aan diens periode op Mabo geen trauma, geen fikse deuk in zijn mannelijkheid heeft overgehouden. Dat bleek helemaal niet het geval te zijn. ‘Ik ben gewoon mezelf gebleven.’ Chapeau, Wiebe. ●

Dromen

SAM DE BRUYN

Ik wilde iets betekenen. Niet zomaar iemand zijn. Als mensen mijn naam zouden horen, moest er iets aan vasthangen. Het één niet zonder het ander. Ik wilde niet gewoon Sam De Bruyn zijn. Als ik niet meer dan een naam was, had ik er wel een andere gehad. Iets gewichtigers. Jean-Francois de la Marquiserie de Petillon-Baraque of iets gelijkaardigs. Maar niet gewoon Sam De Bruyn. Dat was simpelweg onvoldoende.

Je eigen naam kies je niet, dat weet je. Dus ga je op zoek naar andere manieren om betekenis te geven aan je - al dan niet - weinig zeggende eigen naam. Een bijzondere hobby beoefenen, is aardig en een goed begin. Maar een veel grotere droom hebben, is wense-

lijk. Vincent Kompany zat toen nog een klaslokaal naast het mijne. Dat was iemand met een droom. Ik vond dat wel schattig, topvoetballer willen worden. Ik lachte hard, elke keer er opnieuw een bal door een ruit van het eerste verdiep knalde. Wist ik veel dat er toen al, na schooltijd, scouts van Manchester City naar hem stonden te kijken. Waanzin. Mijn vrienden en ik, hadden ook dromen. Al waren wij niet bijsster concreet. Ik kon je toen niet vertellen, wat ik wilde gaan betekenen. Ik wilde vooral op een bepaalde manier beroemd zijn, maar hoe, daar was ik nog lang niet uit. Ik heb alles geprobeerd. Met al mijn spaargeld kocht ik één van de eerste betaalbare digitale reflexcamera’s en begon mezelf fotografie aan te leren. Pubers zijn geen gewillige modellen, dat heb ik snel

mogen ondervinden. Al gauw liet ik mijn camera voor wat het was en dacht ik na over films. Nog steeds heb ik schriften vol scripts liggen waarmee ik toen Hollywood zou veroveren. Verder dan mijn slaapkamer zijn mijn scripts nooit geraakt. Schrijven dat lag me wel. Ik deed dat graag. Ook als het moest voor school. Ik heb veel geschreven, maar werd bitter weinig gelezen. Ik liet ook niemand lezen wat ik schreef. Als 16-jarige kerel maak je niet onmiddellijk de beste beurt, wanneer je bekend dat je al eens een gedicht of een verhaal schrijft, in plaats van op internet te surfen. Ik had geen zin in een potentiële sociale zelfmoord. Schrijven was dus ook niet wat ik zocht. Toen kwam plots de vraag of ik niet wilde meespelen in het schooltoneel. De vraag was eigenlijk: ‘Wil je Jason spelen, in het verhaal van Medea?’ Zoek het maar even op. Die Jason dat was heus geen figurantje. Mijn droom werd plots iets duidelijker. Een goeie honderd mensen waagden zich dat jaar aan het alom gevreesde ingangsexamen van het Antwerpse Herman Teirlinck Instituut. Slechts twaalf mochten er uiteindelijk beginnen. Ik was er één van. Ben ik acteur geworden? Neen. Maar ik heb er wel leren begrijpen wat ik wilde doen met mijn leven. En wat mijn dromen en gedachten allemaal betekenden. Eens je dat door hebt, wordt dat behaalde papiertje plots veel minder belangrijk. Dan begint het échte leven. Vincent werd een behoorlijke voetballer. Mijn vrienden werden respectievelijk winnaar van Humo’s Rock Rally, internationaal mode-journaliste bij een Brits magazine en gevierd tv- en theateractrice met een muzikale carrière. Je kent hun namen. En ik ... ik doe het ook niet slecht. Damn! Ik word zelfs gevraagd om een column te schrijven, omdat mijn oude school een verjaardag viert. Feesten en dromen maar. ●

'Ieder plaatsje wordt benut voor het onderwijs'

Een lyceum aan een zijden draadje

JOHAN DE DONDER

De tweede schoolstrijd liet Mabo niet ongemoeid. Jaren lag het lyceum in de clinch met de overheid en het leverde een zware overlevingsstrijd. Staat noch concurrentie uit de rand kreeg de school op de knieën. Integendeel, een nieuw schoolgebouw stond in de steigers.

JAREN VIJFTIG

Nauwelijks had Leopold III in 1950 de troon aan zijn 20-jarige zoon Boudewijn afgestaan, of 'de ziel van het kind' werd opnieuw de inzet van politiek gekibbel tussen katholieken en vrijzinnigen. Zowel de koningskwestie als de tweede schoolstrijd (1954-1958) deden ook in het Maria-Boodschaplyceum de gemoederen oplaaien, al merkten de leerlingen daar niet altijd zoveel van. Klasfoto's met in het midden het portret van Leopold en de driekleur verraden nochtans welke kant in de koningskwestie werd gekozen. In november 1945, twee maanden na het einde van de oorlog, was er in de Moutstraat zelfs een herdenkingsfeest voor de gekwelde vorst. Op het programma stonden gezangen, voordrachten en

Retorica 1959 in turnkledij. FOTO: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

uitbreiden, moeten we noodgedwongen plaats en personeel bijkrijgen.' En dus vroeg de overste uitdrukkelijk of bij de studiekeuzes van de jonge zusters aan Maria-Boodschap kon worden gedacht. Leken aanwerven bleef duur, al kreeg de school vanaf 1949 sub-

ste lekenleraar die door Zuster Theresa in 1953 werd aangeworven. De allereerste man was een priester, E.H. Herman Heyters, die van 1944 tot 1948 godsdienst gaf.

Duivels plan

De Annuntiaten kampten met nog twee problemen, die gaandeweg aan elkaar verbonden raakten: het gebrek aan ruimte in de aftandse gebouwen en ernstige geruchten over een 'duivels plan' van de overheid om naast het lyceum een atheneum voor jongens op te richten.

Overste Gerardine zag net na de start van het elfde schooljaar (1951-1952) de bui al hangen, toen ze te horen kreeg dat de gebouwen naast en achter de school door de staat waren opgekocht. De zusters zochten verwoed naar uitbreidingsmogelijkheden, maar werden, aldus de overste, over deze opportuniteit bewust in het ongewisse gelaten. Elizabeth Van Lil, Magda Franchoo en Marie-Paule Herssens (retorica 1962) herinneren zich dat het met de jaren drukker werd en het lokalentekort nijpender. In het schooljaar 1957-1958 telde het lyceum al meer dan tweehonderd leerlingen. 'Er was minder plaats', getuigen ze. 'Over de koppen lopen was het nu ook weer niet, want het lyceum gebruikte alle speelplaatsen. Enkele klassen palm-den de andere schoolgebouwen in.'

In een brief aan aartsbisschop Van Roey schetste de overste de penibele situatie: 'Ieder plaatsje in de drie gebouwen wordt voor onderwijs benut. Om goed onderwijs te geven is er meer ruimte nodig. Veel Vlaamse ouders durven het aan hun dochter naar de stad te sturen. Daarom moeten we hier blijven.'

Uit haar pen vloeiden ook profetische woorden. 'We zijn niet alleen de ruimte achter onze school kwijt, de huizen tussen onze ingangen 4 en 18 worden allicht afgebroken voor een grote building. Dat zou erg zijn voor ons, want dan zijn we ingesloten en beroofd van lucht en licht. We zouden zo gelukkig zijn, monseigneur, indien u ons kon helpen dit plan te verijdelen. We zijn dus moreel verplicht om toch een deel langs de Moutstraat te proberen kopen, zoniet mogen we het lyceum hier binnen een jaar of twee opgeven.'

Minischooloorlog

Van uitbreiding was er dus geen sprake. Geen enkele eigenaar wilde een vierkante meter aan de zusters verkopen. De staat had haar slag volledig thuisgehaald, want ze bezat ook de huizen naast ingang 18. Rond de atheneumplannen bleef het wel verdacht maanden stil. Dat bleek stilte voor de storm, want op 8 april 1952 vielen de zusters Gerardine en Theresa van hun stoel. Jef Van Bilsen, adjunct-kabinetschef van minister van Openbaar Onderwijs Pierre Harmel - een lid van de CVP-PSC! - vertelde hen droogjes dat de architecten de bouw van een nieuwe school reeds maanden voorbereidden. 'Om dezelfde redenen waarom jullie hier tien jaar geleden met een meisjesschool zijn begonnen: in het centrum aanwezig zijn', legde Van Bilsen uit. Hij zag er geen graten in dat een katholiek minister 'voor het algemeen welzijn' een officiële jongensschool zou stichten naast een meisjesschool. In paniek verwittigde Overste Gerardine Heverlee en het aartsbisdom. Tegen de andere zusters en de leerlingen hield ze haar mond, uit schrik dat er iets in de pers zou verschij-

nen. Woedend stuurde vicaris-generaal Leo Van Eynde een brief naar Harmel met het bevel onmiddellijk af te zien van 'zo'n provocerend plan ten aanzien van de Vlaamse katholieke gemeenschap'. Op het congres van het vrij middelbaar onderwijs op 23 april 1952 - uitgerekend in het Heilig-Hartinstituut in Heverlee - schuwde Van Eynde de grote en dreigende woorden niet. Harmel kreeg de volle laag. 'Dit is een onfaire daad en niet van dien aard de schoolvrede te bevorderen.' 'Het naast elkaar bestaan van een katholieke meisjesschool en een staatsschool voor jongens is alleen al om morele redenen onaanvaardbaar', ging Van Eynde verder. 'Dit is een feitelijke onteigening. Het bisdom vroeg aan Heverlee de moeilijke taak op zich te nemen in Brussel een Nederlandstalig lyceum op te starten. Het is niet aan de staat de school tot sluiten te dwingen.'

Tot 1956 woedde er over deze kwestie een minischooloorlog. Over aankopen van huizen in de Moutstraat ontstond een koehandel met de belangen van Kerk en Staat als inzet. Het ultieme voorstel van de overheid, waarbij de Annun-

OOK DAT NOG...

Eerste leken op Mabo

Pas in 1951 werd na Henriette Delmée de eerste leek aangeworven: Lucile De Strooper. Nadien kwamen Emma Vorlat (1952), Michiel Valkenborgh (1953), Camille Broos (1953), Jan De Brouwere (1953), Lea Van Nuffel (1954), Marie-Thérèse Coucke (1954), Frans Stevens (1956), Emiel Veevaete (1956), Gaby Van Cauwenberghe (1956), Kornelia Gybels (1956), Aline Dereere (1956), Anne-Marie Van den Bosch (1957), Maria Van Hellemont (1957), Godelieve Billet (1958) en Denise Schaumans (1958).

In 1959 kwamen in dienst: Rosette Corthout, Hilda Degreef, Monique Entbrouxk, Jozef Hendrickx, Elza Janssens, Herman Van Campenhout, Gabrielle Van den Broeck, Herman Van der Haegen en Franciscus Van Herp. Ook enkele oud-leerlingen kregen in de jaren vijftig door Zuster Theresa een job aangeboden: Ludwina De Visscher (1955), Julienne Beens (1956), Cecilia Boereboom (1956), Elise Becquet (1956), Maria Coppens (1957), Godelieve Leveugle (1957), Reinilde Van Praet (1958), Godelieve Vermeylen (1959) en Anny Clerens (1959).

'Ik geloof dat we een grote Deo Gratias moeten zeggen, beste Moeder, voor onze twee scholen.'

Zuster Gerardine, oud-overste Moutstraat

spreekbeurten met titels als 'Mijn koning Leopold' en 'Het tragische in 't leven van zijne majesteit'. In het begin van die woelige jaren vijftig had het lyceum de wind in de zeilen. Het leerlingenaantal overschreed in het schooljaar 1951-1952 de kaap van de honderd. Dat was volgens directrice Zuster Theresa enerzijds te danken aan de groeiende bekendheid en aan de reclame door leerlingen en oud-leerlingen. Anderzijds toonden meer en meer ouders zich voorstander van de oude humaniora voor hun dochters. Het geluk van Overste Gerardine kon in september 1951 niet op. Aan Algemeen Overste Vita - de zus van Theresa nota bene - schreef ze trots: 'Ik geloof dat we een grote Deo Gratias moeten zeggen, beste Moeder, voor onze twee scholen! Zuster Mattea heeft een zesde klas met 38 leerlingen en Zuster Jeanne Berchmans een vijfde met 28. Dat zijn in het lyceum klassen die kunnen tellen, niet? De parochiale school marcheert ook goed.'

Zuster Gerardine wees ook op twee pijnpunten. 'Als het lyceum in de volgende jaren blijft

sidies. Voor de socialisten en liberalen die van 1954 tot 1958 in een anti-CVP-coalitie zaten, moesten de katholieken de 'luxe van een eigen schoolnet' zelf bekostigen. De Kerk vond dat de grondwettelijke vrijheid van onderwijs door de staat financieel mogelijk moest worden gemaakt. Ze ging nog verder: 'Het staatsonderwijs heeft een aanvullende rol en moet overbodig worden gemaakt door een zo groot mogelijke uitbreiding van het vrij onderwijs.' Het zo vurig gewenste succes van het katholieke net, dat in de vrijzinnige politieke kringen argwanend werd bekeken, leidde wel tot financiële problemen. Ook het lyceum keek tegen tekorten aan, maar wierf vanaf 1951 toch - met de steun van Heverlee - de eerste leken na juffrouw Delmée aan. (zie kader)

Voortaan hoefden de zusters Jeanne Louis en Désiré-Joseph geen turnen meer te geven in hun niet zo soepele kloosterkledij. Een 'echte' licentiate lichamelijke opvoeding kreeg de eer de tweede leek op Mabo te zijn: Lucile De Strooper. Michiel Valkenborgh, een licentiaat geschiedenis, was de eer-

Zuster Désiré-Joseph en Zuster Jeanne Berchmans in de beginjaren vijftig. FOTO: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

tiaten voor zes miljoen Belgische frank enkele huizen aan de straatkant konden kopen in ruil voor de leerlingeningang van het atheneum aan de Kogelstraat, bleef geruime tijd in de koelkast. Pierre Harmel weigerde huizen ‘gratis’ te onteigenen voor ‘een privé-initiatief’ en het bisdom hield ook het been stijf. ‘We betalen niet voor een probleem geschapen door de staat en we willen geen atheneum, want dit is in strijd met de christelijke moraal!’

Opnieuw verhuizen

Vanaf midden 1952 wierpen enkele zwaargewichten uit de CVP-PSC zich uitdrukkelijk in de strijd in het voordeel van het Maria-Boodschaplyceum. Minister van Arbeid Gerard Van den Daele, wiens dochters Rita en Magdalena op Mabo zaten, nam - begrijpelijk - het voortouw. Verder lieten ook minister van Financiën Albert-Edouard Janssen, voormalig premier Gaston Eyskens, Frans Van Cauwelaert en enkele parlementsleden hun invloed gelden. Overste Gerardine was bij de start van het schooljaar 1952-1953, met opnieuw meer leerlingen, de discussies moe. Zelfs politieke kanonnen konden volgens haar niet op tegen de staat. ‘Ik krijg de indruk dat we naar iets anders moeten uitkijken’,

deelde ze eind 1952 laconiek aan Heverlee mee. ‘Tegen het ‘gouvernement’ kunnen we het nooit halen en we zullen veel geld verliezen. Kannunik Jules Daem (NSKO, jdd) dacht van bij het begin dat we aan het kortste eind zouden trekken. Hij zal ons helpen uit te kijken naar een andere plek.’ Over het atheneum had Zuster Gerardine gelijk: dat zou er komen... en is er in 1956 ook gekomen. Dat het lyceum nooit langs de Moutstraat kon uitbreiden, was slechts een vermoeden. Terwijl Gerard Van den Daele en Leo Van Eynde achter de schermen die zaak forceerden, wedden de zusters op twee paarden. Enerzijds hadden zij twee panden in de Guimardstraat op het oog en anderzijds smeekten zij Moeder Overste om toch de nodige miljoenen op tafel te leggen voor die huizen in de Moutstraat.

In april 1953 kondigde minister Van den Daele een akkoord aan. Heverlee kon tegen de officiële prijs een stuk van de ruimte achter de school overkopen. Maar Gerardines geduld was op. Ze schreef naar Algemeen Overste Vita dat de zusters in Brussel de komst van het atheneum niet meer zagen zitten. ‘Wie Brussel kent, weet wat een inspanning het vraagt de meisjes gaaf te bewaren. Al wie in Brussel consequent katholiek denkt en voelt, weet wat een ramp het atheneum zou zijn. Bovendien krijgen we almaar meer concurrentie vanuit de rand. We verhuizen!’ Nu had Gerardine enkele huizen in de Broekstraat in het vizier en bezocht die zelfs met Moeder Vita. Onder de zusters groeide evenwel onenigheid. Zuster Theresa wou niet vertrekken. Zij vond de centrale ligging van het lyceum té strategisch en stelde een plan op om de huizen tussen de 4 en 18 in stappen te kopen. Ze droomde zelfs luidop van een nieuwe school. ‘Dat zou het uit-

zicht van de straat verfraaien en het lyceum en de lagere school bij elkaar houden.’ Gerardine kreeg de steun van Heverlee, Theresa van het bisdom en de CVP-politici. De laatste trok aan het langste eind. In het schooljaar 1953-1954 kwam alles in een stroomversnelling terecht. De staat liet plots nr. 22 aan de zusters. Een jaar later lieten de eigenaars van

De Bruintjes. Retorica 1955. FOTO: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

de andere huizen hun plannen voor appartementsgebouwen varen. Midden 1956 hadden de zusters alle huizen gelegen voor hun scholen in bezit. Ze betaalden er 13 miljoen frank of 322.000 euro voor. Ze moesten wel een atheneum als ‘vervelende buur’ dulden, gelukkig met een ingang voor de ‘ongelovige’ jongens in de Kogelstraat. Toch herinnert Liberte Walschot (retorica 1962) zich dat de zusters er niet gerust in waren. ‘Voor alle zekerheid waren start en einde van de scholen op andere momenten. We mochten nooit met die jongens in contact te komen, wat nochtans via één raam vanuit het lyceum mogelijk was.’ Onder meer daarom werden de leerlingen, weet Elise Becquet nog, ‘s avonds door enkele zusters ‘veilig’ naar het openbaar

vervoer aan de Beurs begeleid. Tussen alle perikelen door werd ook nog aan de meisjes gedacht. Zo mochten ze in september 1956 hun ‘lelijk’ bruin uniform inruilen voor een iets modernere versie. Bij ‘Guilmot’ in de Hoogstraat kochten ze voortaan een grijze ploo- of trapezerok, een witte blouse, een blauwe das, een grijze vest, een grijze winterjas en een lichtblauwe schort. ‘Toen ik begon in 1956 hebben bruin en grijs nog even samengeleefd’, weet Magda Franchoo nog.

Droom

Net bekomen van de privé-oorlog met de staat kwam het lyceum in 1956 opnieuw in woelig vaarwater. Eerst was er de socialistische onderwijsminister Leo Collard die het budget voor het vrij onderwijs met bijna een half miljard frank verminderde. Door de katholieke mobilisatie ontstonden oudercomités die zich bij het ‘Nationaal Comité voor Vrijheid en Democratie’ aansloten. In die stroom begon ook in Maria-Boodschap een oudercomité. Zuster Theresa overtuigde CVP-senator Jos Custers, wiens dochter Anna sinds 1954 in het lyceum zat, de eerste voorzitter te worden. Op 25 jaar Mabo

vanuit het eigen net. Theresa’s analyse was hard: ‘Nu het noodzakelijk is aan een nieuw gebouw te denken, wordt de vraag opgeworpen of het lyceum niet beter het centrum zou verlaten en naar de periferie verhuizen.’ Het aartsbisdom ging terstond op de rem staan. ‘Maria-Boodschap blijft in het centrum en met Regina Caeli wordt een busdienst georganiseerd, in het voordeel van beide lycea.’ Met tegenzin probeerde de directrice de bevelen van Mechelen uit te voeren. Tot een vergelijk met Dilbeek is het ook nooit gekomen, waardoor Mabo met een eigen busdienst startte en voor de reclame op het Davidsfonds een beroep deed. De kleine jongens van het Sint-Jan Berchmanscollege mochten mee met de bussen, waar natuurlijk toezicht op was.

UITSpraak

ZUSTER THERESA

‘Nu het noodzakelijk is aan een nieuw gebouw te denken, wordt de vraag opgeworpen of het lyceum niet beter het centrum zou verlaten en naar de periferie verhuizen.’

Theresa was toch diep teleurgesteld, want het principe ‘elkaars sector eerbiedigen’ werd niet aanvaard. ‘Brusselstad is geen voedingsbodem. Scholen in de randgemeenten zullen Maria-Boodschap wurgen. Het is dan onverantwoord een nieuw gebouw op dure Brusselse grond te zetten.’ Begrijpelijk dat Zuster Theresa rood van woede aanliep, toen ze vanuit Heverlee vernam dat de zusters Annuntiaten op vraag van kardinaal Van Roey in Sint-Pieters-Woluwe opnieuw een nieuwe humaniora zouden opstarten, weliswaar als alternatief voor het atheneum. Ze werd zelfs directrice van die school die de hele oostkant zou inpikken, want tot 1963 was het Mater Dei-instituut administratief aan de Moutstraat verbonden. Gekweld door een lawine van tegenslagen waren de jaren vijftig voor Mabo en haar bezielster Theresa een beproeving. Het geluk was bij de directrice dan ook groot toen ze in het schooljaar 1957-1958 eindelijk de moderne humaniora mocht opstarten én de aanvraag voor een bouwvergunning voor een nieuw schoolgebouw in april 1958 was ingediend. Op 28 juni 1958 werd, ietwat voorbarig, op de oude speelplaats door hulpbisschop Paul Schoenmaeckers de eerste steen gewijd. (zie p.10) Een vurige droom van Zuster Theresa ging in vervulling. ●

JAREN VIJFTIG IN CIJFERS
1950-1951: 92
1951-1952: 119
1952-1953: 121
1953-1954: 142
1954-1955: 139
1955-1956: 156
1956-1957: 166
1957-1958: 214
Moderne humaniora
1958-1959: 236
1959-1960: 290

'Geestelijk en cultureel werk moet er geschieden'

Golden Sixties in de Moutstraat

JOHAN DE DONDER

Het leerlingenaantal schoot de hoogte in en door Maria-Boodschap waaide een democratiseringswind. In het overbevolkte lyceum verdween het uniform en nam Zuster Filomena de fakkel over. Een nieuwe generatie leraren drukte zijn stempel op een school met een klinkende naam in Brussel en de rand.

JAREN ZESTIG

Terwijl de Belgen van april tot oktober 1958 genoten van de Expo en het vrolijk modernisme ontdekten, zag directrice Zuster Theresa voor haar modernistische plannen - een gloednieuw schoolgebouw - een lichtpuntje in de duisternis. Na de wijding van de eerste steen op 28 juni 1958, was het dwarsliggen van stedenbouw voor de bouwvergunning nog maar een achterhoedengevecht. (zie p.10) In het voorjaar van 1959 stak bouwonderneming A. Dujardin-Bacrus de spade definitief in de grond.

Met dat moderne complex in het vooruitzicht is de tijd rijp voor een volgende stap in het verankeren van het Vlaamse katholieke onderwijs voor meisjes in Brussel, moet Zuster Theresa gedacht hebben. Op 8 juni 1959 richtte zij aan vicaris-generaal Evrard Janssens de vraag voor de oprichting van een vrije middelbare normaalschool voor meisjes, een regentessenschool dus. Binnen het oudercomité werden Theresa's plannen gunstig onthaald.

'De leerlingen die verlangen deze studierichting te volgen hebben geen andere uitweg dat de Rijksnormaalschool van Laken', legde ze uit. 'In de huidige omstandigheden blijkt dat een spijtige oplossing.' Ze wees ook op 'een schromelijk tekort' aan katholiek onderwijzend personeel. De vicaris-generaal treuzelde niet en twee maanden later had Theresa de toelating op zak.

In september 1959 begonnen de eerste meisjes aan de tweejarige regentaatsopleiding. 'Dankzij de zusters Annuntiaten veruimen de perspectieven voor het vrij onderwijs in onze moedertaal in Brussel', schreef De Nieuwe Gids. 'De faam over de degelijkheid van het onderwijs in Maria-Boodschap moge spoedig het aandeel worden van dit nieuwe regentaat.'

Twee jaar later, op 22 juni 1961, ontvingen de eerste regentesen - twintig - hun diploma. 'Heuglijke dag voor Vlaams onderwijs te Brussel', kopte De Standaard. Het regentaat was, aldus de krant, een moedig initiatief 'om in de verfransde hoofdstad met een Vlaams katholiek regentaat voor meisjes van wal te steken en zo de vrouwelijke katholieke elite te vormen.'

Hemel op aarde

Zuster Theresa - nu ook hoofd van een hogeschool - ging op haar elan verder. Ze voelde aan dat hét moment was gekomen om door het uitbreiden van richtingen nog meer Vlaamse meisjes aan te trekken. Nauwelijks kreeg het nieuwe schoolgebouw vorm of ze diende in maart 1960 al een aanvraag in voor de wetenschappelijke richtingen A en B.

Vier maanden later lag er een aanvraag op het ministerie van Nationale Opvoeding en bij het Nationaal Secretariaat voor het Katholiek Onderwijs voor een nieuwe klassieke richting. 'De nieuwbouw laat ons toe te beantwoorden aan het verlangen van de ouders om ook de andere afdelingen van de Latijnse humaniora te openen', schreef Theresa.

Het NSKO vond het gewaagd om met drie afdelingen tegelijk te starten. Maar het beseftte dat zo Nederlandssprekende meisjes in de hoofdstad de gelegenheid kregen ter plaatse onderwijs te vinden, wat ze ook in Franstalige of verder afgelegen scholen konden krijgen.

Zuster Theresa verwierf niet alles in één keer. Tegen het schooljaar 1963-1964 was de volle buit wel binnen. Geluk-

Directrice Zuster Theresa wordt gehuldigd in 1966.

FOTO: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

kig maar, want de concurrentie kwam niet alleen uit de rand. Ook het Maria-Assumpta-instituut in Laken startte met een afdeling Grieks-Latijn. Opmerkelijk in dit verband is een passus in haar speech tijdens 25 jaar Mabo in 1966. 'In zijn uitbreiding heeft het lyceum de steun mogen ondervinden van minister Renaat Van Elslande.' Ze dankte nog twee CVP-politici: Gerard Van den Daele en P.W. Segers. 'Zij hebben meermaals in moeilijke momenten geholpen.' Er werd hard gefluisterd dat 'Trees' de gave had bij de 'juiste' persoon een probleem opgelost te kunnen krijgen.

In september 1960 stapten zo'n 400 leerlingen het nieuwe lyceum binnen. 'Eindelijk centrale verwarming, dat was de hemel op aarde', vertelt Elise Bec-

In de klas met schort, beginjaren zestig. FOTO: PRIVÉVERZAMELING

quet, die toen Frans gaf. Maar we hadden ook heimwee naar de gezelligheid.' Een zesdejaars was toch onder de indruk zoals blijkt uit haar getuigenis in het schoolblad Knal: 'De school is erg modern: ruime klassen met grote ramen.'

'Het nieuwe gebouw trok zeker leerlingen aan', aldus Becquet. Gecombineerd met de nieuwe richtingen, de reputatie, het open, progressieve karakter en een tikkeltje Vlaamsgezindheid leidde dit in de beginjaren zestig tot een explosie. In vijf jaar tijd kwamen er 200 leerlingen bij. Bovendien gingen ook de basisschool - uitsluitend Nederlandstalig - en het regentaat in stijgende lijn. In september 1969 telde alleen al het lyceum 705 leerlingen!

Dat zorgde voor meer aanwervingen van leken. Uit Heverlee kwamen er geen zusters bij. In 1961 stonden er nog zeven voor de klas, de laatste maanden uitgedost in hun strakke kloosterkledij: Liesbeth, Adelheid, Maura, Mattea, Egidia, Jeanne Berchmans en Hildebrande. Tussen 1961 en 1966 breidde het korps fors uit met dertig personeelsleden. Onder hen classicus Leo Verhoeven, die - zo ging dat in 1966 - de scholen

maar had uit te kiezen.

'Ik koos voor Mabo. Ik had er eerder al tijdelijk gewerkt. Toen merkte ik dat er veel aandacht naar stad en cultuur ging. Theresa was Brusselminded. Ik ontdekte ook dat men er de leerling respecteerd als individu die niet gekneed, maar ontplooid moest worden. Dat sprak mij, en vele anderen, enorm aan.'

Zo ook Lea Deleux, die door Zuster Theresa van bij de 'Praktische school voor gezins- en huishoudopleiding' van de KAV werd weggeplukt. 'Theresa had sterretjesuren: lestijden die men zelf kon invullen. Zij wilde dat de meisjes vrouwelijke vorming kregen', legt ze uit. 'Dat was fantastisch. Ik mocht mijn programma zelf samenstellen. Dat ging van van koken tot wooninrichting en seksualiteit.'

Zo ontstond een generatie leraren die tot diep in de jaren negentig zijn stempel op de school zou drukken. 'Jawel', knikt oud-leerling Eliane Belgrado (retorica '75), 'de leerkrachten waren kordaat, maar ze gaven knap les. Ik heb op Mabo een puike opleiding gekregen.' Een eerstejaars schreef in Knal dat haar

leraren en leraressen 'wel wat streng zijn, maar een goed hart hebben.'

Woonkamer

Door die grote vooruitgang was het gebouw vlug te klein. Leo Verhoeven: 'Toen ik aankwam, kraakte het in z'n voegen. Het was voor slechts 400 mensen gepland. Ik gaf les in een gehuurd huis aan de Kalkkaai. In de woonkamer met planken vloer hing een bord aan de muur. Dat was aangenaam, maar ik kwam nauwelijks nog in de Moutstraat.'

Ondertussen was de basisschool al sinds 1961 in fases aan het verhuizen naar de Vlaamse Steenweg. Vier jaar later werd daar een nieuw gebouw in gebruik genomen. Het aantal leerlingen bleef stijgen en dus werd in de Dansaerstraat een huis bijgehuurd. Uiteindelijk moesten de ruime klassen in de Moutstraat door houten panelen in twee worden verdeeld.

'Dat had invloed op de omgang met de leerlingen, maar echt strenger werden wij niet', vindt Verhoeven. Het was wel nog de tijd van de rijen en het uniform. Dat was vanaf 1965 samen met het turnpak te koop bij Esders, een kledingzaak vlakbij de school en het voorwerp van een liedje: 'De Moutstraat moet marcheren, want de tucht die is in nood. Esders geef ons kleren of Maura schiet ons dood.'

Sinds 1956 was het uniform traditioneel grijs. Midden de jaren zestig werd de schort kleurrijker: groen met een oranje zak. 'Daar was over nagedacht', vertelt oud-lerares Lea Deleux. 'Groen verwees naar de natuur en de zak was het symbool voor de warmte van de boodschap. Dat was een ontwerp van tekenleraar Flor Vanhaelen.'

Tot 1967 was het uniform verplicht. 'Het uiterlijk voorkomen beïnvloedt de innerlijke hou-

Retorica 1963. In rij op de speelplaats. FOTO: PRIVÉVERZAMELING

Lea Deleux werd in 1962 door Zuster Theresa aangeworven om het vak ‘vrouwelijke vorming’ te geven. FOTO: PRIVÉVERZAMELING

ding’, aldus richtlijnen voor ouders. ‘Het uniform behoedt bovendien de meisjes van een verregaande kokketerie.’ Lange broeken waren uit den boze, tenzij in de winter, als het werd toegestaan. Margeen Elskens, oud-leerling en oud-lerares, herinnert zich dat geleidelijkaan dat uniform niet meer elke dag werd gedragen. ‘Alleen bij feestelijkheden én voor een spreekbeurt bij Juf-frouw Delmée.’ In de leraars-kamer ontstond er discus-sie en vanaf 1967 mochten de leerlingen van de retorica hun uniform thuis laten. Maar dat betekende niet dat ze ‘in mini- rok of met fel gekleurde kousen’ op school mochten rondlopen. In september 1969 verdween het uniform volledig uit het schoolbeeld. Zo klonk het bericht aan de ouders: ‘De ech-te ‘standing’ in schoolverband ligt niet in de uniforme kledij, maar in de voorname gedraging op straat, op school en in rela-tie met elkaar, met leerkrach-ten en directie. Zorg ervoor dat uw kinderen eenvoudig, keurig en fris gekleed zijn. Geen extra-vagante kledij in kleur noch in fatsoen. Geen mini- noch broekrokken!’

Vijfde lustrum

April 1966, 25 jaar Mabo, vijf-de lustrum, jubileumjaar! Zus-

ter Theresa pakte uit met een indrukwekkend programma. Na de mis in de Sint-Michielska-thedraal sprak aartsbisschop Leo Seunens op de academi-sche zitting van 24 april in de Magdalenazaal grote woorden. ‘De stichting van Vlaamse vrije scholen in Brussel is een bij-drage tot bevordering van de Vlaamse levenskracht en van een gezond patriotisme.’ De voorzitter van het ouderco-mité J.A.Strauven richtte zich tot de meisjes. ‘Legt uw hart en ziel op de studie toe. Ver-werft geleidelijk de hoeda-nigheden van de Vlaams lady. Leeft u uit in uw school, die niet beter vraagt dan u de sfeer te bezorgen waarin u zich kunt ontplooiën.’ Zes dagen later concerteerde het Nausikaäkoor in het Paleis voor Schone Kunsten en gaven onder leiding van de beroemde choreograaf Heiko Kolt leerlin-gen van de lagere en secundai-re school een dansvoorstelling. Nadien speelden de leerlingen het geprezen toneelstuk ‘Mun-do Novo’, geschreven door oud-leraar klassieke talen Johan Boonen. De zaal zat nokvol en dat was volgens De Nieuwe Gids het bewijs van de gestage groei van deze Vlaamse school in het hart van het verfranste Brussel. ‘We woonden een kunstavond bij van een zeer hoog gehalte en

verlieten de zaal met het fiere gevoel dat we Vlamingen zijn.’ Enkele maanden later nam Zus-ter Theresa, al dan niet onder dwang, afscheid van het lyceum dat zij groot had gemaakt. Ze bleef directrice van het regen-taat. Heverlee stuurde Zuster Filomena als tweede directrice naar de Moutstraat. Ondertussen kwam de school onder de invloed van de demo-cratiserings- en contestatie-golf. Dat resulteerde in allerlei werkgroepen en in de hunker naar inspraak. Vanaf 1968 werd er in zowat elke vergadering over participatie en medever-antwoordelijkheid gesproken. De discussies over de oprich-ting van een directieraad - van-daag Lares - kwamen voort uit het algemene thema ‘katholieke middelbaar onderwijs na Vati-canum II’. Na enkele bijeenkomsten waar-bij stevig werd gedebatteerd en een verkiezing met een uit-gekiende procedure kwam op 24 april 1969 de eerste direc-tieraad samen. Alle schoolpro-blemen konden aan bod komen. De oprichting van een leerlin-genraad en het afschaffen van het uniform waren de eerste beslissingen. Missen en bezin-ningsdagen bleven nog een tijd-je bestaan. Wat ook verdween was de laatste jeugdbewegings-

groep: de gidskes van Mabo. Na 12 jaar werd die een stadsafde-ling van de Scouts. Op 5 juni 1969 ontving Alge-meen Overste Roza Peeters een brief van een ongelukkige Zus-ter Filomena. ‘De school zit in stijgende lijn en het ruimte-tekort wordt ondraaglijk.’ Ze was boos over de verkoop van de hoek met de Oude Graan-markt. ‘Ten koste van de leef-baarheid van de school? Alle oplossingen zijn onvoldoende.’ Daarop verwees ze naar twee gebouwen aan de overkant. Na 25 jaar kopen en bouwen moest Heverlee andermaal in de bui-del tasten. ●

Kijken naar de Sint, einde jaren zestig. FOTO: PRIVÉVERZAMELING

Knal, schoolblad dat doel treft

JOHAN DE DONDER

Het hele geval is begonnen op een lentedag, toen Zuster Lies-beth verkondigde, dat elke school, die zich een beetje respecteert, een schoolblad bezit. Reeds in juni 1962 verscheen een proefnum-mer. ‘Moge het blad steeds op het oog houden de geest waarin het geestelijk en cultureel werk dat moet geschieden’, schreef direc-trice Zuster Theresa.

Aan de muur langs de trap hingen grote bladen. Algauw waren ze volgekribbeld met allerlei namen. Na veel wiken en wegen werd voor Mout-druppels gekozen. Toch vonden de redactieleden de druppels te zwaar. MBmozaïek haalde het ook niet. Het werd kort en krachtig Knal. Vijftig jaar later werd één druppel wel een titel: De Moutdruppel. Meteen werden alle Mabo’ers en oud-leerlingen aangespro-ken: ‘Wie dichtersbloed in de aderen heeft, zin voor humor en schrijverstalent, zij scherpe haar pen en zette de schilders-ezel klaar. Wat niet al te zuur of te bitter is, slik ik met de mees-te onderdanigheid...’ Bij de eerste jaargang oogde de vormgeving nog wat ama-teuristisch en was de produc-tiemethode niet te verbergen: stencils. Vanaf het derde num-

mer (februari 1963) werd de lay-out een aandachtspunt en vanaf jaargang 65-66 droop het professionalisme er af. Knal had een knappe lay-out, arti-kels kregen verschillende let-tertypes en het hele geval werd gedrukt. Oud-leraar Leo Verhoeven was lange tijd medewerker en bevestigt dat Knal eigenlijk meer was dan een schoolblad. ‘Een abonnement kostte wat geld, maar het blad was ook goed. De filosofie was: daarmee willen wij naar buiten komen. Wel, dan maak je iets dat kwali-tatief hoogstaand is.’ Advertenties hielden het abo-nement - 60 frank - betaal-baar. De Kredietbank, de boek-handel Plukvogel, speelgoed-winkel Christiaensen, kleding-zaak Esders, bouwbedrijf A. Dujardin-Baccus, meubelwin-kelelenspiegel en cacaodrank Delisco waren trouwe sponsors. In Knal verschenen opstelle-tjes, grote verhalen, gedichten, kronieken, satirische stukjes, reisverslagen, humoristische kwinkslagen, nieuwtjes uit het schoolleven, familienieuws, enquêtes, recensies van boeken en films, interviews, tekenin-gen en serieuze artikelen over drugs, eigentijds onderwijs of vrouwenemancipatie. Knal was bedoeld doel te treffen, was het motto. ‘Het blad is gegroeid uit het

JAREN ZESTIG IN CIJFERS
1960-1961: 393
Latijn-wetenschappen/ wetenschappelijke B
1961-1962: 462
Latijn-wiskunde
1962-1963: 513
1963-1964: 558
Wetenschappelijke A
1964-1965: 581
1965-1966: 618
1966-1967: 644
1967-1968: 622
1968-1969: 671
1969-1970: 705

Schoolfeest mei 1964. FOTO: PRIVÉVERZAMELING

Zij die het lyceum hebben gemaakt, geleid en gered

De Mabo-directie: vier vrouwen en één man

JOHAN DE DONDER

Sinds 2008 is het Maria-Boodschaplyceum met Griet Blondiau aan z'n vijfde directie toe. Eerst waren er drie zusters Annuntiaten: Theresa, Filomena en Julia. In 1987 kwam een man, Raf De Gols, aan het roer. Mabo omschrijft hij als 'een vrij-zinnige katholieke school'.

Zuster Theresa (Stephanie Leemans) (1942-1966)

'Wij kregen dansles van de beroemde Jeanne Brabants, stel u voor', weet Annemie De Keyser (retorica '62) nog. 'Dankzij Zuster Theresa. Voor haar was alleen 'het beste' goed. Toen ik later als leerkracht in de leraarskamer kwam, was ik verbaasd. Die stoelen, die meubels: dat was pure design.' Zuster Theresa hield van mooie dingen en had veel aandacht voor het artistieke. Ze had een visie, was Vlaamsgezind en voelde Brussel perfect aan. Ze

Zuster Theresa en Zuster Filomena. FOTO'S: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

had de gave de juiste mensen aan te spreken, was stijlvol en vrijgevochten. Stephanie Leemans werd op 21 januari 1911 in Sint-Truiden geboren en trad in bij de zusters Annuntiaten in januari 1928. Ze was net 17 jaar geworden. Ook haar zus Vita Leemans werd jong Annuntiate. Zij was algemeen overste van 1950 tot 1962. Theresa behaalde een kandidatuur in de Wijsbegeerte en Letteren in Leuven en begon in 1934 les te geven in het Heilig-Hartinstituut in Heverlee, zowel in de humaniora als de normaalschool. Van 1942 tot 1966 was ze directrice en leerkracht in de school waar ze haar hart aan had verpand. Van 1959 tot 1969 leidde ze het regentaat dat zij zelf had gesticht. Tot aan haar pensioen in 1971 was ze nog twee jaar directrice in de middelbare normaalschool van Vorst. Ze overleed op 22 april 2001. Oud-leerling Aline Vanderlinden: 'Zuster Theresa was minder gekend in Heverlee, maar in ons lyceum was ze de spilfiguur. Dankzij haar deskundigheid en diplomatie werd het Nederlandstalig onderwijs in hartje Brussel realiteit.' Emiel Veevaete, leerkracht van 1956 tot 1977: 'Ik herinner mij haar als een echte 'dame' die met veel talent, edelmoedigheid, inzicht en voorzichtigheid Mabo in Brussel zijn 'vaart' gaf naar een briljante toekomst.'

Oud-leraar Leo Verhoeven: 'Zij zocht systematisch leerkrachten die meer konden dan lesgeven en wist haar school met grote handigheid te leiden. Ze kon iets regelen en bewoog zich meesterlijk in de cultuurminnende Vlaamse elite van Brussel.'

Zuster Filomena (Maria Van der Wee) (1966-1975)

Van 1964 tot 1971 werkte Magda Franchoo op het secretariaat. Zij kon goed samenwerken met Zuster Filomena. 'Een totaal andere stijl dan Theresa, minder flamboyant. Ze had veel inzet en was enorm bezorgd om de school. Met haar kon je geen meningsverschil hebben.' Zuster Filomena had een groot hart voor de leerlingen. Organisatorisch moest voor haar alles wel volgens het boekje gebeuren. Dat had het voordeel dat de school administratief in orde was.

Maria Van der Wee zag het levenslicht in Lier in 1911. In augustus 1929, een jaar na Zuster Theresa, trad ze binnen bij de Annuntiaten. Ze behaalde in 1930 haar diploma lagere normaalschool. Drie jaar later studeerde ze af aan de middelbare normaalschool. Ze studeerde ook muziek aan het Lemmensinstituut in Mechelen: orgel, piano en Gregoriaanse zang. Van 1933 tot 1966 werkte Zuster Filomena als lerares in de normaalschool en de humaniora in Heverlee. Ze was ook dirigente van het koor 'Ancillia Dei'. In 1966 werd Filomena naar Brussel gestuurd om Theresa op te volgen. Ze werd er ook meteen overste. Filomena bleef tot aan haar pensioen in 1975 in Mabo. Ze overleed op 11 januari 2003. Zuster Marie-Thérèse Smal: 'Zuster Filomena maakte indruk als muzikante. Velen denken nog aan haar zanglessen. Terugblikken op haar leven, is spreken over kunst, cultuur, schoonheid en muziek.'

Zuster Julia (Julia Ceusters) (1975-1987)

Toen Zuster Julia in 1975, gedwongen door de Zaïresering van president Mobutu, naar

Zuster Julia. FOTO: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

België werd teruggeroepen, had ze veel spijt. Van de brousse naar Brussel. Dat kon ze, naar eigen zeggen, de eerste maanden moeilijk vatten. 'Ik miste Afrika.' 'Directrice worden in Brussel, was niet evident', vertelt Zuster Julia, die sinds 2000 plaatselijk overste is van de gemeenschap in het Zuid-Franse Menton. 'Ik kende zo weinig van het Belgische onderwijs. Ik had wel les gegeven in Congo en Rwanda, maar dat is niet hetzelfde. Ja, ik hoopte stiekem na vijf jaar terug naar Afrika te mogen gaan.'

Julia Ceusters is geboren in Geel op 7 augustus 1941. Ze trad in bij de Annuntiaten op 15 september 1967. Ze studeerde aan de middelbare normaalschool Nederlands en geschiedenis en behaalde nadien een licentiaatsdiploma in de pedagogische wetenschappen aan de UCL. Reeds in 1963 - voor haar intrede - trok Julia naar Zaïre (nu Congo). Ze gaf er les in het lager en secundair onderwijs. Ze woonde toen in Kikombo (Zaïre) en Butare (Rwanda). Na haar intrede bleef ze in Afrika. Ze gaf les in Kingandu en was directrice in Totshi. Ze werd in 1975 directrice in de Moutstraat. Dat bleef ze tot in 1987. Ze werd nadien directrice in Heverlee in de eerste graad. Ondanks die ingrijpende verandering had Zuster Julia de sfeer van Mabo meteen te pakken. Ze gaf het lerarenkorps zeker de ruimte om creatief te zijn, maar stond soms ook eens op de rem. Zij loodste de school naar de invoering van het VSO.

Raf De Gols (1987-2008)

'Zonder enige twijfel. Raf heeft de school een nieuwe elan gegeven', zegt Leo Verhoeven over zijn laatste directie. 'Hij had een visie en is er onder meer in geslaagd het korps, dat de forse daling van het aantal leerlingen met lede ogen aanzag, gerust te stellen.' Raf De Gols is in 1943 geboren in Aalst. Na zijn humaniora Latijn-wiskunde in Sint-Niklaas trok hij naar Leuven voor wat hij zelf een 'langdurig studiefeest' noemt. Hij studeerde theologie, sociologie, criminologie en oosterse talen. Terwijl hij aan het Heilig-Hartinstituut in Heverlee les gaf, doceerde hij. Uiteindelijk werd hij docent godsdienst in de regentaatsopleiding van Maria-Boodschap in de Moutstraat. In 1987 trok hij naar de overkant van de straat om er de eerste en tot nu toe enige 'directeur' van het lyceum te worden. Waarom? Raf: 'Het was een uitdaging om in een vrijzinnige stad als Brussel zich te wagen aan een vrij-zinnige katholieke school, die overtuigd open en zelfbewust kon zijn. Schoolreglement en schoolwerk-

Raf De Gols. FOTO: KRIS VAN BEEK

plan werden opgesteld vanuit een 'eigen' invulling, voor wat elders katholiek of christelijk werd genoemd.' Raf introduceerde in het lyceum de nieuwe richting 'humane wetenschappen', waarvoor hij zelfs in de leerplancommissie zat, en een volwaardige richting 'economie'. Hij schreef het leerplan voor het vak Maatschappelijke Bouwstenen (MaBo) en bouwde de keuzes sterk uit. 'Elke richting kreeg dezelfde kansen en zo ontstond bijvoorbeeld Grieks-moderne talen', aldus Raf. Onder zijn impuls ging het aantal leerlingen opnieuw gestaag naar omhoog.

Griet Blondiau. FOTO: KRIS VAN BEEK

Griet Blondiau (2008 -)

Na tien jaar beleidsondersteunend samenwerken met Raf De Gols werd Griet Blondiau de vijfde directrice. Nu de school terug meer dan vijfhonderd leerlingen telt, staat zij voor de uitdaging het lyceum op dit

peil te houden. Omgaan met het multiculturele karakter en het bewaren van de openheid van de school ziet zij als even grote opdrachten. Griet Blondiau is in Etterbeek geboren op 9 juni 1960. Tijdens haar humaniora in het Regina Caelilyceum in Dilbeek groeide de interesse voor wetenschappen en wiskunde. Na licentiaatstudies biologie in Leuven, van 1978 tot 1982, volgde ze nog een nascholing als systeemanaliste. Griet werd geen computerspecialiste, maar proefde toch even van de privé-sector tijdens een stage bij de ASLK. Ze koos bewust voor het onderwijs, 'omwille van de sociale en opvoedkundige aspecten'. Alvorens in 1987 op het Maria-Boodschaplyceum te komen, gaf ze les in het Heilig-Hartinstituut en het Don Boscoinstituut in Halle, in het Onze-Lieve-Vrouwinstituut in Sint-Genesius-Rode en in het Immaculata-instituut in Tienen.

UITSPRAAK

GRIET BLONDAIU

'Ik wil Mabo, geworteld binnen de Brusselse en multiculturele context, een toekomst bezorgen'

Nu de Moutstraat een groot deel van haar leven uitmaakt, wil ze zich met hart en ziel en samen met het schoolteam blijven inzetten voor de school. 'Ik wil Mabo, geworteld binnen de Brusselse en multiculturele context, een toekomst bezorgen', beklemtoont ze. ●

Sportactiviteiten, en nog wel een heleboel

Perpetuum Mobile

MARLEEN METENS

In de schoolbrochure van 1982 stond een rubriek ‘Wat is er te doen op die school?’. Het antwoord: ‘Culturele activiteiten (die verwacht je wel op zulke school) en sportactiviteiten (dat had je misschien niet verwacht op zulke school): en nog wel een heleboel’. Op Mabo stond, en staat nog altijd, sport naast cultuur op het hoogste schavotje, omdat Mabo niet zo maar een school is.

SVS (Stichting Vlaamse Schoolsport) was in 1972 nog N.S.V.O. (Nationaal Sportverbond van het Vrij Onderwijs) en gelukkig maar, want de basketbalwedstrijden tegen het Lycée de Berlaymont waren hoogtepunten in de wedstrijdkalender. En al hadden we wat medelijden met de Berlaymontmeisjes - ze moesten aantreden in rokjes - wij gingen voor een plaats op het hoogste schavotje.

De kwartjes appelsien die soeur surveillance ons aanbood tijdens de time-outs, verwierven ook eeuwige roem. Het eten van een kwartje appelsien ging steevast gepaard met een gebruiksaanwijzing: ‘Il y a une poubelle pour les épluchures des oranges.’ (even stilte en ingehouden gegiechel van 12-jarige pubers) ‘Vous comprenez?’ Sindsdien kennen we de vertaling van poubelle en durfden we bijna geen tweede kwartje meer nemen uit schrik te zullen morsen op het mooi geboende parket. En zo zie je maar, de vakoverschrijdende eindtermen waren ook toen al van de partij.

Ook het verschil met een Brusselse school was toen al duidelijk. We speelden op verplaatsing in sportaccommodaties waar wij niet eens durfden van dromen. Al moesten we zelf trainen in ons turnzaaltje zonder officiële afmetingen, zonder zijlijnen, met een te laag plafond en spaarlampen uit 1942, ons enthousiasme was niet te stoppen. En te bedenken dat onze turnzaal bij de opening van het nieuwe schoolgebouw in 1960 in diverse krantenartikels als ‘indrukwekkend’ werd omschreven.

De gedrevenheid van alle sportleerkrachten die met een warm hart hebben lesgegeven en als surplus de leerlingen tijdens de middag, naschools, tijdens sportdagen en sportweekends hun passie voor de sport bijbrachten, is daar uiteraard niet vreemd aan. Intussen heeft ook de jonge garde de microbe te pakken. Er liggen dus nog vele decennia sportplezier in het verschiet.

Klasse

Voor al dat plezier hoort erbij. Schoolsport is een kans tot ontmoeting en daar komt

heel wat bij kijken. Je vrienden optrommelen en inschrijven. Speculeren over de andere ploegen en over je eigen kansen. Invallers zoeken als er op het laatste moment iemand afhaakt. Een extra chauffeur warm maken voor een verre verplaatsing of ingeblikt als sardientjes een veel te lange rit maken. Kiezen tussen een taxi nemen aan het station of te laat aankomen op de match. Maar ook het juiste nummer op je shirt strijken of op het terrein vaststellen dat er twee nummers dertien zijn. Je haar en polsbandjes niet vergeten. Met de handen op elkaar de Mabokreet luidkeels scanderen. Met het serieus van echte profs nog net voor het fluitsignaal je outfit een laatste maal checken. Nieuwe kanariegele voetbalschoenen met veelkleurige streepjes uittesten. Een plekje vrijmaken op de bank voor de supporters. Met spanning kijken naar de cijfers op het scorebord. Met blozen-

OOK DAT NOG...

Bij een Vlaamse zuster in de Bronx

‘Amerika’... het woord lag in de aprildagen van 1998 vlot in de mond van heel wat Brusselse meisjes en enkele jongens. Zowat 25 leerlingen van het Maria-Boodschaplyceum trokken tijdens die paasvakantie naar de Verenigde Staten: New York en Washington. Een uitwisselingsprogramma: het volgende jaar zouden Amerikanen tjes op bezoek komen.

Als beloning voor de jarenlange sportieve inzet werden vijfde- en zesdejaars opgenomen in een uitwisselingsprogramma met de VS. Uiteraard gingen de Mabo’ers niet alleen voor de volley- of basketbalsport. Zeer zeker contact met competitiesporten op z’n Amerikaans, maar ook kennismaken met een stukje dagelijkse leven in Amerika.

De leerlingen logeerden bij gastgezinnen. En allerlei excursies confronteerden hen met diverse aspecten van dit boeiende land. Ze leerden ook de Vlaamse Zuster Simonne Ponnet kennen, een moeder voor de armsten van New York. Eén dag waren de sportieve Mabo’ers te gast in de Bronx. Ze zagen niet alleen de glitter van New York, maar ook die andere realiteit van armoede en marginaliteit. En ze steunden financieel het project ‘Abraham House’ van Sister Simonne dankzij hun ‘car wash’ in België. (jdd)

BOVEN Vincent Kompany glimlacht wanneer hij tijdens een volleybaltoernooi een medaille krijgt. FOTO: MARLEEN METENS

MIDDEN Dunken anno 2012. FOTO: MARLEEN METENS

BENEDEN Turnen tijdens een schoolfeest, midden jaren zestig.

FOTO: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

de kaken van de fysieke inspanning poseren voor de groepsfoto. Gedreven zijn en vechten voor de eer die je toekomt. Je grenzen verleggen. Groothartig zijn voor de minder geoefende speler. Echte teamgeest nastreven en strategisch inzicht uittesten. Je niet laten overdonderen door een temperamentvolle coach. Liefst ook de spelregels kennen. Een perfecte lange bal spe-

.....
‘Schoolsport is een kans tot ontmoeting.’
.....

len. Een prachtige assist geven. Nog net iemand inhalen voor de eindmeet. Applaudiseren bij een mooi shot, ook al is het van je tegenstrever. Een indrukwekkende smash slaan of met twee lengten voorsprong winnen. Alles blijven geven ook al verlies je met 100-4. En dit alles met klasse.

Tribune

Bij sport op Mabo horen ook namen als Herentals, Willebroek, Durbuy, Tongerlo, Bredene, Westende, Molenbeek, Grimbergen, Sint-Anna-Pede, Roosdaal, Sint-Joris-Weert, Diest en andere grote wereldsteden. Maar what’s in a name, de ervaring telt: ‘s nachts geen oog dichtdoen in een tent als een drijvend zwembad en dan maar gaan zwemmen in de Ourthe, ‘s ochtends tijdens de misviering de litanie van alle heiligen aanhoren, ... of wakker worden on ‘the bananajungle’ in New York. Maar overal genieten wanneer je een hele tribune hoort zingen: ‘We zijn van Mabo en we zijn goed, we zijn van Mabo en dat doet goed...’ ●

LINKS BOVENAAN Leerkrachtenkorps in 1985. FOTO: PRIVÉVERZAMELING

RECHTS BOVEN Team van het toneelstuk 'De Vogels' in 1976. FOTO: PRIVÉVERZAMELING

LINKS BENEDEN Enkele leerkrachten dineren in de refter bij 25 jaar Mabo in 1966. FOTO: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

MIDDEN RECHTS Juffrouw Delmée wordt in de leraarskamer gehuldigd voor haar 25-jarige carrière in 1966. FOTO ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

RECHTS BENEDEN Enkele leraressen op het strand van Zeebrugge in 1991. FOTO: PRIVÉVERZAMELING

ONDER MIDDEN De alom geprezen Henriette Delmée. Zij gaf van 1941 tot 1980 Frans op Mabo. FOTO: PRIVÉVERZAMELING

JE ZIET (NIET) WAT JE ZIET

Al 50 jaar gebeten door het filmvirus

BARBRA VANLOOCK & MARGEEN ELSKENS

Het is wel duidelijk dat jullie meer in de cinema zitten dan in de kerk. Het moest Zuster Jean-Baptiste Bergmans, alias 'den Tist' in 1973 van het hart. Het was echt niet waar en dat vonden we eigenlijk spijtig. We begrepen het ook niet goed, want op school werd er voor de groten filmforum georganiseerd. Dan kon daar toch niets mis mee zijn?

Het voorval toont hoe een meerderheid mensen van middelbare leeftijd en van goed fatsoen in het begin van de jaren zestig tegen het medium film aankeken, of niet keken, tenzij stiekem. Hoe konden ze anders weten dat het niet deugde? Tegelijk toont het ook dat ondanks dit odium film toen op het Maria-Boodschaplyceum geen taboe meer was. In 1961 smeedde het oudercomité immers samen met het Sint-Jan Berchmanscollege de eerste plannen voor een heus 'Cinéforum'. Ouders en leerlingen van de hogere cyclus werden uitgenodigd op filmavon-

den. Uiteraard werd er een beroep gedaan op de deskundigheid van pater Burvenich, de filmissionaris, die erin slaagde te tonen dat film ook kunst kan zijn. Voor echte kunst werd er vrij snel extra tijd voorzien ook tijdens de lesuren. Om duidelijk te maken dat kunst geen entertainment is, werd tijdens deze 'gemengde' vertoningen, het jonge publiek streng gescheiden: de jongens links, de 'moâ-

'Ik zou die film nog eens graag opnieuw zien.'

kes van de Moutstraat' rechts. Het taalgebruik van de Sint-Janners was niet voorzien in het script en eens het nieuwe schoolgebouw in de Moutstraat klaar was, werd de turnzaal de nieuwe filmstek 'for girls (l) only'. Pater Burvenich bleef Mabo echter trouw en opende met zijn markante keuze en indrin-

gende besprekingen vele ogen voor de kracht van de illusie op het witte doek, voor de verleiding van waarheid in 24 beelden per seconde. Na hem heeft Zuster Lea de leemte overbrugd en zocht naar nieuw talent.

Freddy, Walter, Lies, Steve ... et les autres

En toen kwam Dirk Michiels. Hij bleef maar even, gauw gauw gaf hij de fakkel door aan Freddy

Sartor. Het dagboek van Freddy verklaart misschien waarom: 'Ik stond voor de schoolpoort met knikkende knieën, belde aan en werd onthaald door Zuster Mattea. Argwanend monsterde ze me van kop tot teen. Ik probeerde 'Filmforum...' , maar ze riep meteen 'Turnzaal'.' Freddy waagde zich dan maar verder: 'Ik werd in de turn-

zaal opgevangen door mevrouw Mestdagh die aan een enorme 16 mm-projector stond te wriken. 'Meneer zal daar wel niks van kennen zeker!' zei ze met veel mensenkennis. Jaren is zij een steun en toeverlaat geweest. Voor de lunchpauze kwam ik in de gang een zuster tegen. 'Ga je ook een film van Igmarm Bergman laten zien en van François Truffaut en van Fredrico Fellini?' Ze kende haar apostelen.' 'Ik knikte en zei: 'Deze week spelen we JULIA'. Wist ik veel dat deze zuster de directrice was en Julia heette. Op slag kon ik niets verkeerd meer doen.' Freddy was een blijver, zeker toen de volgende directeur, Raf De Gols, hem in de kleine refter een echte filmzaal beloofde. Het alternatief, vertoningen in de Actor's Studio', had echter een extra dimensie: leerlingen wegwijzen maken naar een 'beter bioscoop'. Freddy besprak film na film, klas na klas met zo'n geestdrift dat de conclusie van de leerlingen vaak was: 'Ik zou die film nog eens graag opnieuw zien.' Hij ontsluitte de beeldtaal, maar hield de magie in stand.

Toen hij in 1997 hoofdredacteur werd van CineMagie, konden zijn opvolgers, - Lucas Van Clooster, Jacques Boon, Walter Van Looveren, Lies Buerman, Jan-Berten Hermans - voortbouwen op een stevige traditie en toch eigen accenten leggen. Vandaag toont Steve Thielemans, de maker van 'L'île déserte', winnaar van het Docville-festival 2011 en de FIPA d'Or 2012 voor beste creatieve documentaire, hoe een script wordt opgebouwd, hoe er gespeeld wordt met maatschappelijke waarden en normen en hoe de film als eindproduct het resultaat is van de vele radars die al lang voor de opnames in werking treden. Vijftig jaar na de oprichting bekleedt het filmforum nog steeds een belangrijke plaats in het Mabocurriculum. Oudleerlingen vertellen vaak dat ze door de voorstellingen en nabesprekingen gebeten werden door het filmvirus en met andere ogen naar film leerden kijken. ●

Oswald Fieuws loodste meisjeskoor naar internationaal niveau

Nausikaäkoor, een begrip

JOHAN DE DONDER

In 1961 stichtte muziekleraar en componist Oswald Fieuws een meisjeskoor dat tot het einde van de jaren negentig internationale roem zou verwerven: Nausikaä. Het bracht een breed repertoire: van middeleeuwse tot hedendaagse koormuziek en een uitgebreide keuze volksliederen.

Tijdens de feestelijkheden voor de inhuldiging van het nieuwe schoolgebouw in juni 1960 kwam voor het eerst het Maria-Boodschapkoor in de schijnwerpers. ‘Elk lied werd behoorlijk uitgevoerd’, aldus het feestnummer van het schoolblad Knal in 1966. En wat stond er op het programma? ‘De kleine trommelaar’, ‘Het loze visertje’ en ‘Lied van mijn land’. Bovendien kreeg het koor een unieke buitenkans: een radio-uitzending. Het was Viktor De Sadeleer die in 1956 het vuur aan de muzikale lont stak. Hij startte met een meisjeskoor met een vijftigtal meisjesstemmen. Die werden tijdens de lessen van muzieklerares en oud-leerlinge Reinhilde Van Praet (retorica’56) zorgvuldig geselecteerd. Maar De Saedeleer verliet het koor in 1961. Er kwam een nieuwe dirigent: Oswald Fieuws. ‘Het is deze meneer die het koor tot het toppunt van roem bracht’, aldus het schoolblad Knal. Fieuws studeerde aan de conservatoria van Gent en Brussel en genoot een muzikaal-pedagogische opleiding aan het Lemmensinstituut in Mechelen. Reeds vroeg ging zijn belangstelling uit naar koorleiding. Later componeerde hij zelf koormuziek. Ook al was hij al van in 1961 in de weer met het Maria-Boodschapkoor, hij begon pas in 1964 als muziekleraar in de Moutstraat. Er werd hard gewerkt, want

Oswald Fieuws legde de lat van bij het begin hoog. Het eerste optreden van het vernieuwde koor vond plaats op het ABN-feest op 17 februari 1962. Koorleden en dirigent kregen felicitaties en het succes deed vele aspirant-koorleden dromen. Het begon te leven, groeide en kreeg in 1965 een echte naam: Nausikaä. Tot in 1969 waren er voornamelijk optredens tijdens misvieringen en schoolfeesten.

Laken

Het repertoire was uitgebreid en ging van middeleeuwse over hedendaagse klassieke muziek tot internationale volksliederen. ‘Een unieke trek

Koningin Fabiola luistert in het kasteel van Laken naar enkele leden van het Nausikaäkoor, tijdens het diner na het kerstconcert van 1973.

is ook dat we koorimprovisaties brengen’, vertelde koorleider Fieuws in een interview in 1973. ‘Dat met meer dan vijftig uitvoerders van 12 tot 23 jaar oud. Door muzikale discipline blijkt het dus mogelijk zo ver te gaan. Er gaat zo’n speciale indruk van uit dat jonge Deense en Duitse componisten voor ons willen schrijven. Geen amateurkoor in ons land, zelfs

in Europa, gaat zover.’ In 1969 gaf het Nausikaäkoor, dat bestond uit leerlingen en afgestudeerde meisjes, een opmerkelijk concert in de kleine barokkerk van Onze-Lieve Vrouw van Goede Bijstand op de Koolmarkt in Brussel. Het bracht nieuwe hedendaagse koorcomposities en maakte zo’n indruk dat de concertaanvragen binnenstroomden. Grote muziekcritici waren lovend over de integrale uitvoering van ‘A ceremony of carols’ van Benjamin Britten. In juli 1970 kwam de internationale doorbraak. Bij de eerste deelname aan de internationale koorwedstrijd van Llangollen in Wales behaalde Nausikaä

een vijfde plaats op 22 deelnemers uit 14 landen. ‘Een effectvol en fijn optreden, zeer goede toon en gecontroleerde samenhang’, oordeelde de jury. Het koor zong op de BBC en kreeg een uitnodiging voor de volgende wedstrijd in 1974. Van dan af ging het hard voor het Nausikaäkoor. Kerstconcerten, deelnames aan het Festival van Vlaanderen en Euro-

palia, radio-opnames op BRT en RTB, concertreizen in Duitsland, Zwitserland en Finland, eerste prijzen op internationale muziekfestivals en plaatopnames van kerstliederen en volksliederen, zelfs bij het Franse Polydor.

‘De vonk sprong over bij het Nausikaä.’

Componist Vic Nees (1985)

‘We zongen in nokvolle kerken en zalen in binnen- en buitenland en dat was zo verrijkend voor de meisjes’, aldus Fieuws nog. Nausikaä viel in 1973 zelfs een zeer grote eer te beurt: het kerstconcert op het koninklijk paleis van Laken bij Boudewijn en Fabiola.

Cantate

Veel ouders droomden ervan hun dochters in het koor te zien. Meteen startte Oswald Fieuws met een opbouw- of stagekoor geleid door stempedagogen. Na een proeftijd van een jaar viel het verdict: overstappen naar het grote koor of stoppen. Daarmee leunde Nausikaä dicht tegen het professionalisme aan. Achttien jaar na de oprichting, in 1979, brak Fieuws nogmaals een lans in de Brusselse muziekwereld en startte met een driejaarlijks koorfestival. Het was toen het enige festival waar Nederlandstalige jeugd- en kinderkoren konden aan deelnemen. In de jury zat ook Vic Nees, de bekende componist, die nogal wat muziek voor het koor heeft geschreven, zelfs een Cantate Nausikaä bij de 25ste verjaardag in 1986. Nees nam met Nausikaä zelfs een plaat op bij Eufoda: ‘Tweeklank van aarde

en water’. ‘Met de meisjes van Nausikaä sprong de vonk over’, zei hij achteraf. De laatste editie van het festival ging door in 1992. Dat heeft Oswald Fieuws helaas niet meer kunnen meemaken, want hij overleed plots in 1980.

Lou Van Cleynenbreugel, die aan de conservatoria van Gent en Antwerpen studeerde en lid van het koor Audite Nova was, nam de dirigentstok over. ‘Een zware erfenis’, vertelde hij aan De Standaard in 1986. ‘Want Nausikaä, dat is een begrip in het Vlaamse koorleven. De meisjes genieten een formidabele opleiding en brengen muziek met veel symboliek.’ Van Cleynenbreugel toerde met het koor door Duitsland, Hongarije en Spanje, organiseerde enkele edities van het koorfestival, herdacht in een mis Kuiffjetekeenaar Hergé, nam nog enkele platen op en mocht TV-opnames doen. Het koor werkte ook lang mee aan de talloze toneelopvoeringen. Na van Cleynenbreugel volgden kort Koenraad Hinnekint en sinds 1995 muziklerares Anne Puttaert als dirigenten. We laten Karin Deschouwer, koorlid van 1969 tot 1973, nog even aan het woord. Zij hield de mooiste herinneringen aan Nausikaä over. ‘De reizen naar Wales en het Zwarte Woud waren topmomenten. Zonder Fieuws zou het koor nooit geworden zijn, wat het geworden is.’ ●

LINKS Dirigent en muziekleraar Oswald Fieuws en zijn Nausikaäkoor.
BOVEN Lou Van Cleynenbreugel volgde Fieuws op als dirigent in 1981.

FOTO'S: ARCHIEF MABO

NOG ENKELE CIJFERS

Jaren zeventig

1970-1971: 749
1971-1972: 771
1972-1973: 783
  hoogste aantal ooit
1973-1974: 767
1974-1975: 752
1975-1976: 757
1976-1977: 709
1977-1978: 695
1978-1979: 672
1979-1980: 624

Jaren tachtig

1980-1981: 562
1981-1982: 476
1982-1983: 452
  economie/invoering VSO
1983-1984: 424
1984-1985: 400
1985-1986: 361
1986-1987: 338
1987-1988: 324
1988-1989: 335
1989-1990: 327
  invoering eenheidstype

Jaren negentig

1990-1991: 327
1991-1992: 320
1992-1993: 308
1993-1994: 304
1994-1995: 327
  eerste jongens op school (25)
1995-1996: 363
1996-1997: 352
  eerste jaar: slechts 38 lln!
1997-1998: 321
1998-1999: 368
1999-2000: 350

Jaren 2000

2000-2001: 326
2001-2002: 350
2002-2003: 371
2003-2004: 356
2004-2005: 394
  Brussels curriculum
2005-2006: 417
  humane wetenschappen
2006-2007: 451
2007-2008: 479
2008-2009: 496
2009-2010: 515

Jaren tien 21ste eeuw

2010-2011: 541
2011-2012: 545
  jongens (239) en meisjes (306)

BOVEN Studenten van het regentaat, begin jaren zestig.

FOTO: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

MIDDEN BOVEN Retorica 1985.

FOTO: ARCHIEF MABO

MIDDEN Vijfde Grieks-Latijn 1964, poseren in het uniform.

FOTO: ARCHIEF MABO

RECHTS Mooi gelijk op het dansfeest van 1966.

FOTO: ARCHIEF ANNUNTIATEN HEVERLEE

70 jaar

Ooggetuigen

COLOFON

COÖRDINATIE EN REDACTIE

Johan De Donder

VORMGEVING

Rudi De Rechter

FOTOGRAAF

Kris Van Beek

MEDEWERKERS

Kaatje Aerts, Griet Blondiau, Michaël Braeckman, Sam De Bruyn, Frieda De Lannoy, Margeen Elskens, Marleen Metens, Gina Roelants, Katrien Tibau en Barbra Van Look

DRUK

Enschedé/Van Muysewinkel nv
Goede Herderstraat 50-54, 1140 Brussel (Evere)

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Maria-Boodschaplyceum, Griet Blondiau
Moutstraat 22, 1000 Brussel, www.mabobrusssel.be

BIBLIOGRAFIE

GETUIGENISSEN

Elise Becquet, Eliane Belgrado, Annemie Dekeyser, Margeen Elskens, Lea Deleux, Magda Franchoo, Marie-Paul Herssens, Hilda Jaquemijns, Zuster Julia, Hedwig Persyn, Zuster Roza Peeters, Maria Vandervaeren, Yvonne Vanstallen, Elisabeth Van Lil, Leo Verhoeven, Mimi Vijfeyken, Liberte Walschot, Zuster Walburgis.

ARCHIEVEN

Archief Lea Deleux, Beersel
Archief Maria-Boodschaplyceum, Brussel
Archief Leo Verhoeven, Overijse
Cultureel erfgoed Annuntiaten Heverlee, Heverlee.

KRANTEN EN TIJDSCHRIFTEN

Brussel Deze Week
De Nieuwe Gids
De Standaard
Knal, schoolblad van het Maria-Boodschaplyceum.
Moutje, Schoolblad van het Maria-Boodschaplyceum.

WERKEN

Bracke, N., Vrouwelijke Katholieke Studerende Jeugd (VKSJ) in: Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse beweging, Lannoo, 1998, p. 3.627-3.628.
Christens, R., 100 jaar Heilig-Hartinstituut Annuntiaten Heverlee, KADOC-diversen 18, Congregationaal Fonds Annuntiaten Heverlee, Heverlee, 1994.
De Metsenaere, M., e.a., Brussel in: Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse beweging, Lannoo, 1998, p. 622-652.
Gevers, L. en R. Boudens, Kerk in: Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse beweging, Lannoo, 1998, p. 1.687-1.707.
Gevers, L. en R. Boudens, Ernest-Joseph Van Roey in: Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse beweging, Lannoo, 1998, p. 2.637-2.641.
Kesteloot, C., Steden in oorlog, Brussel 1940-1944, Meulenhoff/Manteau, Antwerpen/Amsterdam, 2009.
Luykx, Th. en M. Platel, Politieke geschiedenis van België, Kluwer Rechtswetenschappen, 2 delen, Antwerpen, 1985.
Reynebeau, M., De eeuw van België, Lannoo, Tielt, 1999.
Van den Wijngaert, M. e.a., Schoollopen in oorlogstijd, Het dagelijkse leven van middelbare scholieren tijdens de Duitse bezetting (1940-1944), Ufsal, Brussel, 1988.
Van Gool, E., Wegwijs doorheen het Belgisch onderwijsbestel, Uitgeverij Acco, Leuven, 1985.
Weets, W., Onderwijs in: Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse beweging, Lannoo, 1998, p. 2.239-2.302.
Witte, E. en H. Van Velthoven, Strijden om taal, de Belgische taalkwestie in historisch perspectief, Uitgeverij Pelckmans, Kapellen, 2010.

MET DANK AAN DE KRITISCHE LEZERS

Ria Christens, Vic De Donder en Leo Verhoeven

UITSPRAAK

KRISTIEN SORET, OUD-LEERLING:

‘In Mabo mocht en kon ik worden wie ik ben.’

